INTERNATIONAL RELATIONS RESEARCHES
Homepage: https://iisajournals.ir/
Iranian International Studies Association

The evolution of the Balance of Power Metaphor in the Realist Paradigm after the Cold War

Behrouz Asaadi, Corresponding Author, Ph.D., Department of International Relation, University Lecturer, Tehran, Iran. be_asadi82@yahoo.com

Article Info
Article Type:
Reserch Article

Date received:
2026/01/24

Date approved:
2026/ 09/22

ABSTRACT

The balance of power is one of the most fundamental concepts in the discipline of International Relations for understanding states action within the anarchic international system. In light of the extensive evolution following the Cold War, explicating the balance metaphor has acquired heightened importance for understanding the structure of the ,international system and comprehending states' behavior. Accordingly despite the abundance of existing research, further studies remain necessary to grasp the behavioral patterns of actors in the international system. In this regard, the realism paradigm appears to provide an appropriate framework for understanding this metaphor. This article poses the question of how the post–Cold War transformations of the international system can be understood and analyzed through recourse ,to the balance of power metaphor. With refrence to views of Waltz Walt, and Mearsheimer, it seems that the balance metaphor still has the ability to explane system transformations and states behavior. In other words, understanding actors' conduct in an anarchic system requires recognizing the function of balancing and its evolution. Therefore, the aim of this article is to understand and analyze the international system .and states behavior through an elucidation of the balancing metaphor So it has shaped a fundamental research using an interpretive approach and an interrogative strategy. The findings, emphasizing the opinion of Waltz, Walt, and Mearsheimer, indicate that the adaptability and flexibility of the balancing metaphor in response to changing conditions facilitate a deeper understanding and analysis of the international system following the material and ideational transformations of the post–Cold War era. In the contemporary period, with the growing salience of economic, technological, and network issues, balancing has come to be understood as a complex competitive game, in which states seek to construct diverse forms of dynamic and hybrid balances...

Cite this Article: Asadi, B. (2026). The evolution of the Balance of Power Metaphor in the Realist Paradigm after the Cold War. *International Relations Researches*, *16*(2), 57–86. https://doi.org/10.22034/irr.2026.572157.2822.

© Author(s)
Publisher: Iranian Association of International Studies
DOI: 10.22034/irr.2026.572157.2822.

Introduction

Balance of power is one of the most enduring concepts in international relations and a key analytical instrument for explaining state conduct under anarchy. From a realist perspective, the absence of a central authority and the primacy of survival induce states to pursue internal and external balancing. Yet, balance of power is not merely an objective condition or a quantitative distribution of capabilities; it may also be understood as a metaphor whose meaning has evolved in response to material and ideational transformations in the international system. The end of the Cold War and the emergence of an asymmetrical unipolar order appeared to challenge the explanatory utility of this metaphor. Nevertheless, the rise of new centers of power and the transformation of the sources of power demonstrated that the logic of balancing remains consequential. This study asks how the metaphor of balance of power can be reconceptualized to explain post-Cold War transformations in the international system. By introducing the concepts of "fluid balancing" and the proposed "dual-multipolar system," the article seeks to reconstruct the explanatory capacity of the metaphor.

Theoretical Framework

The theoretical framework draws on the realist tradition, particularly the works of Kenneth Waltz, Stephen Walt, and John Mearsheimer. For Waltz, balancing is a structural consequence of anarchy and states' responses to the distribution of capabilities; in the absence of a central coordinator, states seek to prevent excessive concentrations of power in order to preserve their survival. Walt's balance-of-threat theory demonstrates that balancing is not determined solely by aggregate power, but also by perceived threat, offensive capabilities, and geographic proximity. Mearsheimer likewise emphasizes the structural instability of unipolarity and the propensity of other powers to generate countervailing forces. The concept of soft balancing further enables the analysis of strategies that constrain a dominant power without direct military confrontation. The article's theoretical contribution lies in reinterpreting "balance" as a metaphor. In this formulation, the image of a scale, or of multiple scales, is not merely a visual representation; it provides a conceptual means for understanding the transformation of balancing. The image of "multiple scales" suggests that balancing may occur simultaneously at global and regional levels and across military, economic, technological, institutional, and networked domains.

Methodology

The study is fundamental and interpretive, employing an interrogative research strategy. It assumes that political realities are not reducible to material variables but are constructed and reinterpreted through intersubjective meanings. Metaphors can therefore perform an analytical function in understanding how political reality is conceptualized and interpreted. The study uses library-based research and qualitative analysis of primary and secondary sources. It first investigates balance of power as a metaphor, then analyzes its realist formulations in the works of Waltz, Walt, and Mearsheimer, and subsequently examines the historical transformation of balancing across multipolar, bipolar, and post-Cold War

configurations. Finally, it evaluates the metaphor's explanatory potential for interpreting the emerging structure of the international system and the behavior of actors at global and regional levels.

Discussion

The findings indicate that since the Cold War, transformations in the sources of power and expanding interdependence have altered the nature of balancing. Power is no longer confined to military and economic capabilities; strategic technologies, communication networks, production chains, capital, institutions, and digital standards have also become sources of structural power. Consequently, balancing has evolved from a fixed condition of equilibrium into a multilayered, fluid process. The image of "multiple scales" is therefore more appropriate than that of a single scale for representing the contemporary order, because states may compete with an actor in one domain while cooperating with the same actor in another. The article argues that the international system is moving from "asymmetrical unipolarity" toward a "dual-multipolar" configuration. In this model, the United States and China constitute the two principal centers of global power, although their capabilities are not necessarily equivalent. At regional and issue-specific levels, major and middle powers retain relative autonomy through fluid coalitions and independent or hybrid balancing strategies. This configuration differs from classical bipolarity because secondary powers are not fully incorporated into two rigid blocs, and from classical multipolarity because other powers lack comparable global capabilities. At the global level, "cooperative balancing" assumes greater significance: major powers compete while simultaneously cooperating to preserve rules and manage shared international affairs. At the regional level, however, perceived threats and competition for hegemony make "adversarial balancing" and combinations of hard and soft balancing more salient. Major-power behavior should therefore be understood as the outcome of overlapping cooperative, adversarial, soft, and indirect balancing across levels and domains. The result is "fluid balancing," in which changes in one dimension of power can reshape configurations across other domains.

Conclusion

The study concludes that balance of power has not become obsolete after the Cold War; rather, its meaning has changed as the material referents and metaphorical functions of balancing have evolved. Balancing no longer necessarily denotes equilibrium or direct military confrontation; it may also operate through institutions, economic networks, technological interdependence, cooperation, and shifting coalitions. The image of "multiple scales" consequently provides a useful representation of the layered and multidimensional character of the emerging order. The proposed concept of "dual-multipolarity" captures a configuration in which two global poles coexist with several regional and issue-specific centers of power within an interconnected network of balancing processes. Balancing in the post-Cold War era should therefore be understood as a fluid, hybrid, and multilevel process in which competition and cooperation coexist. This reconceptualization provides a realist framework for contemporary international politics

and an analytical basis for examining major and middle powers and the future evolution of the international order.
Keywords: Balance of Power, Metaphor, Realism, Dual-Multipolar System

.

پژوهش های روابط بین الملل
Homepage: https://iisajournals.ir/

تحول استعاره توازن قدرت در واقع‌گرایی پساجنگ سرد

بهروز اسعدی، نویسنده مسئول، دکتری روابط بین الملل، مدرس دانشگاه، تهران، ایران be_asadi82@yahoo.com

درباره مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

کلیدواژه‌ها:
توازن قدرت،
استعاره،
واقع گرایی،
نظام دو چندقطبی

تاریخچه مقاله
تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۴
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۶/۳۱

چکیده

توازن قدرت از بنیادی‌ترین مفاهیم در دیسیپلین روابط بین‌الملل جهت درک کنش‌های دولت‌ها در نظام بین‌الملل آنارشیک است. نظر به تحولات گسترده پس از جنگ سرد، تبیین استعاره موازنه جهت شناخت نظام بین‌الملل و فهم رفتار دولت‌ها اهمیتی مضاعف یافته است. لذا باوجود پژوهش‌های متعدد، اما مطالعات بیشتر جهت درک الگوهای رفتاری بازیگران در نظام بین‌الملل ضروری می‌نماید. در همین راستا به نظر می‌رسد پارادایم واقع‌گرایی بستر مناسبی جهت فهم این استعاره در اختیار ما قرار می‌دهد. نوشتار حاضر این پرسش را طرح می‌کند که چگونه می‌توان با بهره‌گیری از استعاره توازن قدرت، تحولات نظام بین‌الملل پس از جنگ سرد را فهم و تحلیل نمود؟ عطف‌به آراء والتز، والت و میرشایمر به‌نظر می‌رسد استعاره موازنه همچنان توانایی تبیین تحولات نظام و کنش‌های دولت‌ها را دارد. به بیان دیگر، درک کنش‌های بازیگران در نظام آنارشیک نیازمند شناخت کارکرد موازنه و تحولات آن است. از این‌رو هدف این نوشتار فهم و تحلیل نظام بین‌الملل و رفتار دولت‌ها از رهگذر تبیین استعاره موازنه است. لذا به پژوهشی بنیادی با بهره‌گیری از رویکرد تفسیری و راهبرد استفهامی شکل داده است. یافته‌های نوشتار با تاکید بر آراء والتز، والت و میرشایمر نشان می‌دهد، همراهی و انعطاف استعاره موازنه با شرایط متغیر به ما در جهت فهم و تحلیل نظام بین‌الملل پس از تحولات مادی و معنایی پسا جنگ سرد کمک می‌کند. در دوران جدید و بااهمیت یافتن موضوعات اقتصادی، فناوری و شبکه‌ای، موازنه بصورت یک بازی پیچیده رقابتی معنا یافته و کشورها درتلاش برای ایجاد انواعی از موازنه‌های سیال و ترکیبی هستند..

استناد به این مقاله: اسعدی، بهروز. (۱۴۰۵). تحول استعاره توازن قدرت در واقع گرایی پساجنگ سرد. پژوهش های روابط بین الملل، ۱۶(۲)، ۵۷-۸۶ .doi: 10.22034/irr.2026.572157.2822

© نویسنده(گان)
ناشر: **انجمن ایرانی روابط بین الملل**

مقدمه

توازن قدرت ازجمله پایدارترین و موثرترین مفاهیم نظری در روابط بین‌الملل برای درک کنش‌های اساسی دولت‌ها در نظام بین‌الملل است. موازنه قدرت به عنوان نظریه‌ای در توصیف مبارزه برای قدرت قدمتی به اندازه تاریخ سیاست دارد؛ اگرچه تأملات نظری سیستماتیک در باب آن در حدود قرن شانزدهم آغاز شد. در یک نظام آنارشیک، بقا بنیادی‌ترین هدف دولت‌ها است و یک دولت تنها زمانی احساس امنیت می‌کند که نسبتاً قدرتمندتر از سایرین باشد. لذا دولت‌ها همواره سعی می‌کنند با ایجاد موازنه داخلی و خارجی، بقای خود را تضمین کنند. از این منظر، موازنه کنش یک دولت است که به لحاظ علّی با تمرکز سیستمیک قدرت پیوند خورده است. موازنه قدرت به‌مثابه یک رفتار خودیار خردمندانه، ثمره ناامنی است که دولت‌ها در نظام بین‌الملل آنارشیک تجربه می‌کنند. چراکه هیچ اقتدار مرکزی که بازیگران را در صورت انحراف و استفاده از زور تنبیه کند، وجود ندارد. از این‌رو هدف توازن قوا نه حفظ صلح و ثبات بین‌المللی، بلکه حفظ یکپارچگی سیستم چند دولتی بواسطه جلوگیری از بلعیده‌شدن دولت‌ها توسط هر کشور چیره‌طلبی است.

توازن قدرت نه یک واقعیت عینی، بلکه استعاره‌ای است که بتدریج به اسطوره‌ای دیرپا تبدیل شده است، لذا جهت بررسی و تبیین آن، نیاز است به‌مثابه استعاره‌ای کارآمد تعریف گردد. موازنه قدرت با منابع استعاری متنوعی ارتباط دارد. یک منبع آن‌را پدیده‌ای خصمانه و دیگری پدیده‌ای مشارکتی نشان می‌دهد. این تفاوت‌ها ناشی از تحول در شان استعاری و اسطوره‌ای[1] مفهوم موازنه بوده که هر کدام اساس و شالوده یکی از الگوهای بسیار متفاوت موازنه قدرت را که توسط نظریه‌پردازان ساخته شده‌اند، تشکیل می‌دهند. باوجود تفاسیر رقیب و تحولات مفهومی، تا زمانیکه ساختار نظام بین‌الملل از دولت‌های مستقل تشکیل شده باشد، این مفهوم حائز اهمیت خواهد خواهد بود.

در پایان هر دو جنگ جهانی و همچنین پس از جنگ سرد، میل به کنار گذاشتن تفکر توازن قدرت از سوی سیاستمداران وجود داشت، اما هربار خیلی زود این اندیشه در سطحی گسترده بکار گرفته شد. پایان جنگ سرد باعث شد که برخی ادعا کنند جهان وارد یک دوره تک‌قطبی شده و مفاهیمی مانند توازن قدرت واژگانی تهی از معنا هستند. از منظر برخی رویکردها اما استعاره موازنه همچنان از قابلیت انطباق با شرایط جدید جهت شناخت و تحلیل سیاست جهانی برخوردار است. اینکه چرا هربار علیرغم

[1]- Myth

میل به کنار گذاشتن این نظریه و تصویر از جهان، همچنان از این نظریه استفاده شده است، نیاز دارد تا به آن همچون یک استعاره نگریسته شود، لذا بایستی به ریشه‌های استعاری و اسطوره‌ای آن توجه کنیم. در این چارچوب هدف اساسی این نوشتار ترسیم قدرت تبیینی مفهوم موازنه قدرت برای فهم و تحلیل سیاست جهانی پساجنگ سرد است؛ از اینرو مسئله اصلی در این پژوهش این است که چگونه می‌توان با بهره‌گیری از استعاره توازن قدرت، تحولات نظام بین‌الملل پساجنگ سرد را فهم و تحلیل نمود؟ نوشتار حاضر پژوهشی بنیادی با بهره‌گیری از رویکرد تفسیری، و راهبرد استفهامی می‌باشد. از منظر رویکرد تفسیری واقعیات اجتماعی بین‌الاذهانی و غیرمادی هستند، لذا ماهیت علوم اجتماعی اساسا تفسیری است. جهان سیاست اساساً برساخته تعامل انسان‌ها است که در آن خلق معانی به صورت بین‌الاذهانی و با استفاده از منابع زبانی و نمادین شکل می‌گیرد تا روابط میان بازیگران فهم‌پذیر گردد. از این‌رو زیست‌جهان انسان‌ها را تنها می‌توان بر پایه معانی که آنها در میان خود خلق کرده‌اند و مدام بازتفسیر می‌کنند درک کرد. در این زیست‌جهان انواع استعاره‌هایی که بطورطبیعی تکوین یافته‌اند وجود دارد که تبیین قانونمند آنها تنها با روش‌های کیفی امکان‌پذیر است. بر این مبنا، راهبرد مورد استفاده در این پژوهش، راهبرد استفهامی خواهد بود. بر این اساس تلاش می‌شود تا از خلال منابع زبانی، استعاره‌ها و توضیحات بازیگران به تبیینی مناسب در مورد واقعیات اجتماعی دست یافت. نظر به برساخته بودن واقعیات سیاسی، این واقعیات از پیش تفسیر شده‌اند لذا پژوهشگر تلاش می‌کند پس از فهم تفسیر نخست، آنها را بازتفسیر نماید. در این راستا در پیشبرد پژوهش حاضر از تحلیل داده‌های کیفی استفاده خواهد شد که با روش کتابخانه‌ای و بر اساس منابع دست اول و ثانویه انجام خواهد گرفت.

در این چارچوب این پژوهش در چهار بخش ادامه خواهد داشت. در بخش اول مفهوم توازن قدرت به مثابه یک استعاره تبیین خواهد شد، در بخش دوم مفهوم موازنه قدرت در آراء نظریه‌پردازان واقع‌گرا بررسی خواهد شد، در بخش سوم تحولات تجربی این مفهوم در نظام بین‌الملل توصیف خواهد شد، و در بخش چهارم قدرت تبیینی توازن قدرت جهت فهم و تحلیل مسائل جهانی پساجنگ سرد مورد تبیین و بررسی قرار خواهد گرفت.

۱. پیشینه پژوهش

ادبیات توازن قدرت را می‌توان در یک روند تاریخی از صورت‌بندی‌های کلاسیک واقع‌گرایانه تا مطالعات جدید درباره تحول ساختار و سازوکارهای موازنه بررسی کرد. در مطالعات کلاسیک، توازن قدرت عمدتاً در ارتباط با نظام بین‌الملل آنارشیک، خودیاری دولت‌ها و ضرورت جلوگیری از سلطه یک بازیگر

بر سایرین فهم شده است. مطالعات جدیدتر اما با توجه به تحول ساختار نظام بین‌الملل، ظهور قدرت‌های جدید، تغییر ماهیت قدرت و گسترش حوزه‌های رقابت، درصدد بازتعریف یا بازتفسیر سازوکارهای توازن قدرت برآمده‌اند. بررسی این دو دسته نشان می‌دهد که اگرچه مفهوم موازنه همچنان یکی از مفاهیم مرکزی در نظریه‌های واقع‌گرایی و تحلیل ساختار نظام بین‌الملل است، معنای عملی و شیوه ظهور آن در سیاست جهانی نسبت به صورت‌بندی‌های کلاسیک دستخوش تغییر شده است.

در چارچوب مطالعات کلاسیک، والتز در "نظریه سیاست بین‌الملل" (1979) توازن قدرت را از سطح سیاست خارجی دولت‌ها به سطح ساختار نظام بین‌الملل منتقل می‌کند. لذا توازن قدرت را پیامد غیرارادی ساختار آنارشیک نظام بین‌الملل و تفاوت در قابلیت‌ها می‌داند. استفن والت در "ریشه‌های اتحادها" (1978) این برداشت را با طرح نظریه «توازن تهدید» گسترش می‌دهد. از نظر او، دولت‌ها نه در برابر قدرتمندترین دولت، بلکه علیه تهدیدکننده‌ترین بازیگر موازنه می‌کنند. در این رویکرد توازن صرفا برداشتی مادی نیست و به برداشتی ادراکی‌تر تحول یافته است. وایت در "سیاست قدرت" (1978) توازن قدرت را در بستر سنت تاریخی سیاست قدرت و روابط میان دولت‌ها بررسی می‌کند و آن را یکی از سازوکارهای اصلی حفظ استقلال و جلوگیری از سلطه در سیاست بین‌الملل می‌داند. شولِر نیز در مقاله "توازن قدرت در سیاست‌های جهان" (1994) بر چندمعنایی و پیچیدگی مفهوم توازن قدرت تأکید کرده و نشان می‌دهد که این مفهوم نمی‌تواند به یک تعریف واحد و ثابت فروکاسته شود. بنابراین، حتی در ادبیات کلاسیک نیز زمینه‌هایی برای فهم توازن به‌عنوان مفهومی متغیر و چندلایه وجود دارد.

پس از پایان جنگ سرد، و در پاسخ به پرسش درباره ماهیت توازن و امکان استمرار منطق موازنه، والتز در مقاله "رئالیسم ساختاری پس از جنگ سرد" (2000) استدلال می‌کند که پایان جنگ سرد منطق بنیادی واقع‌گرایی ساختاری و اهمیت موازنه را از میان نبرده است؛ بلکه مسئله اصلی، تغییر در توزیع قدرت و پیامدهای آن برای رفتار دولت‌هاست. والت نیز در "اتحادها در جهان بدون قطب" (2009) نشان می‌دهد که در شرایط تک‌قطبی، توازن الزاماً در قالب ائتلاف نظامی–سنتی ظاهر نمی‌شود و دولت‌ها ممکن است برای محدودکردن قدرت هژمون از شیوه‌های غیرمستقیم و نرم استفاده کنند.

در چارچوب مطالعات جدیدتر، لیند در مقاله "بازگشت به دوقطبی: چگونه ظهور چین توازن قدرت را تغییر داد" (2024) صعود چین را نه صرفاً افزایش قدرت یک بازیگر، بلکه تغییر در هندسه توزیع قدرت می‌داند، که با تغییر نظم جهانی به شبه دوقطبی باعث شکل‌گیری سیاست‌های توازن پیچیده در سطح بازیگران منطقه‌ای شده است. این بحث، موازنه را به ساختاری پیچیده‌تر از روابط میان قدرت‌های بزرگ

سوق دهد. در مقابل، آیکن‌بری در "سه جهان: غرب، شرق و جنوب و رقابت برای بازسازی نظم جهانی" (2024) رقابت میان غرب، شرق و جنوب جهانی را نشان‌دهنده ساختاری می‌داند که در آن چندین مرکز قدرت با پیوندهای چندجانبه و شبکه‌ای در شکل‌دهی قواعد نظم جهانی مشارکت دارند. تمرکز او بر توازن‌سازی قواعد است لذا بایستی ابزارهای تحلیل نهادی و اقتصادی-قواعدی را در نظر گرفت. این قبیل مطالعات باوجود تفاوت‌هایشان، نشان می‌دهند که توزیع قدرت معاصر را نمی‌توان به‌سادگی با الگوی ثابت یک‌قطبی یا چندقطبی توضیح داد.

تحول مفهوم توازن در مطالعات جدید تنها به توزیع قدرت محدود نمانده و حوزه‌های جدید قدرت را نیز دربر گرفته است. هیون با طرح مفهوم "توازن شبکه‌ای" در رقابت آمریکا و چین در "ورود فناوری به سیاست توازن قدرت: توازن‌سازی شبکه‌ای میان امریکا و چین" (2025)، فناوری و شبکه‌های فناورانه را وارد تحلیل توازن قدرت می‌کند. در این برداشت، موازنه فقط از طریق افزایش توان نظامی یا تشکیل ائتلاف‌های رسمی صورت نمی‌گیرد، بلکه دولت‌ها می‌توانند از طریق کنترل یا بازآرایی شبکه‌های فناوری و وابستگی‌های متقابل نیز موقعیت قدرت خود را تقویت کنند. آندرسن نیز در "آنارشی حاصل موازنه قدرت است: دو مفهوم اصلی و تمایز خصوصی/عمومی در روابط بین‌الملل" (2025) نیز با رویکردی تاریخی‌مفهومی، خودِ مفهوم "توازن قدرت" را موضوع مطالعه قرار داده و نشان می‌دهد که معنای آن در طول تاریخ ثابت نبوده و در ارتباط با تحول مفاهیمی مانند آنارشی، دولت و تمایز عمومی/خصوصی تغییر کرده است. او استدلال می‌کند که فهم کنونی از آنارشی تاحدزیادی از عملکردهای توازنی تاریخی ایجاد شده است.

مطالعات فارسی نیز در امتداد همین ادبیات، از واقع‌گرایی، توازن قدرت و تحولات سیاست بین‌الملل برای تحلیل رفتار دولت‌ها و تغییرات نظم جهانی استفاده کرده‌اند. شجاعی در "آسیب‌شناسی سیاست خارجی ج.ا. ایران از منظر واقع‌گرایی نئوکلاسیک" (2025)، با تاکید بر واقع‌گرایی ساختاری، عامل ادراک و رهبری در محیط بین‌الملل آنارشیک، واقع‌گرایی ساختاری را بیش از دیگر رویکردها در سیاست خارجی ایران حائز اهمیت می‌داند. سلامی و حیدرپور در "واکاوی پیامدهای تحول مفهوم امنیت بر راهبرد سیاست خارجی چین در رابطه با ج.ا. ایران" (2024) ضمن بررسی تحولات مفهوم امنیت جهانی، و گذار از تهدیدات نظامی به تهدیدات اقتصادی و فناوری، و نیز تکیه بر تجربه چین، استدلال کرده‌اند که امروزه دولت‌ها برای دستیابی به توازن مطلوب در قدرت، باید در حوزه‌های مختلف به تنظیم موازنه بپردازند. پرند نیز در "کارکرد و مولفه‌های نظریه واقع‌گرایی در کنش و واکنش و نقش آن در سیاست

بین‌الملل" (2025) استدلال می‌کند که توازن قوا در شکل‌گیری اتحادها و راهبردهای امنیتی، نقش مرکزی دارد. اهمیت این مطالعات در پیوند دادن نظریه‌های واقع‌گرایانه با مسائل معاصر سیاست جهانی است؛ با این حال، تمرکز آنها عمدتاً بر کاربرد نظریه و سازوکارهای توازن در تحلیل مسائل مشخص بوده و نه بر بازسازی استعاری مفهوم "توازن قدرت". در مجموع، ادبیات موجود نشان می‌دهد که مفهوم توازن قدرت از توازن مادی و نسبتاً ایستا در برداشت‌های کلاسیک، به توازن تهدید، توازن نرم، موازنه در شرایط تک‌قطبی، شبکه‌های فناورانه و ساختارهای پیچیده‌تر قدرت تحول یافته است. با این حال، خلأ پژوهشی مهمی همچنان وجود دارد: هیچ‌یک از مطالعات بررسی‌شده، تحول معنای استعاری توازن قدرت از «ترازو» به «مجموعه ترازوها» و ارتباط آن با ساختار «دوچندقطبی» و شکل‌گیری «موازنه سیال» را به‌صورت نظام‌مند بررسی نکرده‌اند. پژوهش حاضر با قرار دادن این تحول استعاری در مرکز تحلیل، استدلال می‌کند که در نظم معاصر، دولت‌ها الزاماً در یک ترازوی واحد و در برابر یک رقیب مشخص قرار نمی‌گیرند، بلکه هم‌زمان در عرصه‌های نظامی، اقتصادی، فناورانه، منطقه‌ای و نهادی در چندین فرایند موازنه مشارکت دارند. از این منظر، «مجموعه ترازوها» می‌تواند استعاره‌ای مناسب‌تر برای توضیح ساختاری باشد که در آن رقابت دوقطبی میان قدرت‌های بزرگ با چندقطبی‌بودن عرصه‌های منطقه‌ای و موضوعی درهم‌تنیده شده و در نتیجه، موازنه از وضعیتی ثابت به فرایندی سیال، چندلایه و متغیر تبدیل می‌شود.

۲. توازن قدرت در چشم‌اندازی استعاری

استعاره در دیدگاه کلاسیک،صرفا آرایه‌ای برای پیرایه‌بندی کلام بوده، اما نظریات جدید استدلال کردند که استعاره صرفاً امری زبانی نبوده بلکه نظام مفهومی انسان، اساساً استعاری است و موجب شناخت یک حوزه مفهومی از منظر حوزه مفهومی دیگر می‌شود. از این‌رو، بنیان استعاره را تجربه‌های انسان از محیط اجتماعی و درک شباهت‌های حوزه‌های مختلف، شکل می‌دهد. به بیان دیگر استعاره‌ها با بررسی واقعیت از منظری جدید، ایده‌ای انتزاعی را با عبارات عینی بیان می‌کنند. بنابراین، استعاره "فرآیندی فعال در نظامِ شناختی بشر محسوب می‌شود که همچون ابزاری مفید، نقش مهمی در شناخت و درک پدیده‌ها و امور دارد. در حقیقت مدلی در ذهن ایجاد می‌کند که بسیاری از طبقه‌بندی‌ها و استنباط‌های ما بر حسب آن‌ها صورت می‌گیرند و بسیاری از مفاهیم انتزاعی، از طریق این استعاره‌ها نظم می‌یابند"(Mohseni-Gardkoohi & et al,2020: 201-223). استعاره‌ها متضمن فرایندی شناختی هستند که در درک ابعاد جدید یا ناشناخته جهان که به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند، کمک می‌نمایند. تفکر استعاری بخشی

از ساختار ذهنی ماست که نقش مهمی در شکل‌گیری مفاهیم ایفا می‌کند. با استفاده از استعاره‌های مختلف می‌شود یک معیار تحلیلی را شکل داد که زنجیره‌ای از معانی و مفاهیم را در بردارند، و با ترسیم تصاویر ذهنی، کمک مهمی به شناخت مفاهیمی چون قدرت و امنیت می‌کنند. بدین‌سان استعاره‌ها با استفاده از مفاهیم آشناتر و عینی‌تر، به درک مسائل پیچیده و انتزاعی در روابط بین‌الملل کمک می‌کنند که از جمله آن‌ها، استعاره "توازن قدرت" است.

هدف اساسی از کاربرد استعاره، استفاده از منبع استعاره(موازنه) به منظور تغییر در مفهوم هدف استعاره(قدرت) است. مفهوم "موازنه" مترادف کلمه "تعادل"[1] با ترسیم تصویر "ترازو" به اهمیت ایجاد تعادل بین قدرت‌های بزرگ جهت جلوگیری از جنگ و تخاصم اشاره دارد(Ghorbani,2011: 9-32). از این‌رو ترازو بعنوان یک منبع استعاری عام، درصدد بازنگری در معنای قدرت است که پیامد آن بازسازی مفهوم قدرت و گذار از یک مفهوم کارگزارمحور به یک مفهوم ساختارمحور است. بنابراین اولین کارکرد استعاره موازنه طراحی قدرت به‌مثابه مفهومی ساختاری است که در آن سنجش قدرت تنها در مقایسه با سایر بازیگران امکان‌پذیر می‌شود. در این رویکرد قدرت ثابت نیست بلکه سیال است و قدرت بازیگران نظام بطورمداوم تجدید درجه‌بندی می‌شود(Little,2007:47). بدین‌سان در این استعاره، تمرکز بر کارکرد ترازو در شکل‌دهی به نظام است.

مفهوم موازنه قدرت، مفهومی پیچیده و متکثر است؛ این تنوع معانی ناشی از منابع استعاری رقیب است که حوزه‌هایی از اختلاف‌نظر درباره ماهیت و نقش موازنه در عرصه روابط بین‌الملل را آشکار می‌کنند. وایت با تاکید بر ویژگی ابهام و انعطاف‌پذیری استعاره موازنه، آنها را دلیل اصلی جذابیت و پایداری این مفهوم می‌داند(White,1978:173). باوجود این تنوع، ترازو بعنوان یک منبع استعاری موثر و پایدار جاافتاده است: چراکه از یک‌سو ما را ملزم به شناسایی واحدهای مستقلی می‌کند که در تعامل با یکدیگر یک کلیت پیچیده را تشکیل می‌دهند؛ و از سوی دیگر با بازسازی درک ما از قدرت و اندیشیدن به قدرت در قالب موازنه، قدرت را محصول سیستم می‌داند(Little,2007:58). لذا در انگاره توازن قدرت، معنای کلی استعاره به‌شدت تحت‌تاثیر نحوه اندیشیدن درباره قدرت از منظر موازنه قرار دارد.

ثمره بررسی موازنه قدرت به‌مثابه یک استعاره، تغییر در برداشت مرسوم و تثبیت‌شده از قدرت بود که به فهم متمایزی از چگونگی عملکرد جهان کمک کرد. نظر به توانایی استعاره‌ها در تغییر معنای تثبیت‌شده

[1]- Equilibrium

یک مفهوم، شگفت‌انگیز نیست که مفهوم موازنه در دوران رنسانس ظهور کرد. در آن برهه شناخت حوزه مفهومی قدرت، از منظر حوزه مفهومی موازنه آغاز گردید. بدین‌سان استعاره موازنه با مفهوم‌پردازی مجدد قدرت در قالبی غیرسلسله‌مراتبی، فهم متعارف از قدرت را تغییر داده و بازساختاربندی کرد(Little,2007:22-23). استعاره توازن قدرت تصویری جدید و متمایز را از جهان ترسیم کرد که در آن واحدهای مستقل نشانگر ثبات و پایداری قدرت بودند.

استعاره توازن قدرت، ضمن دگرگونی در برداشت از قدرت، برای شرح نحوه عمل این نظام جدید، اسطوره‌ای جدید در انداخت. اسطوره، نوعی بازنمایی بیش از حد ساده شده‌ای از یک واقعیت پیچیده‌تر است. اسطوره‌ها نوعی رایج از استدلال سیاسی هستند که با پیوندزدن گذشته، حال و آینده مسیری را ترسیم می‌کنند که وضع موجود را تداوم بخشند. بدین‌ترتیب استعاره موازنه با سنجش و پیش‌بینی تغییر قدرت کشورها در گذر زمان سازوکاری به‌وجود می‌آورد که بر اساس آن می‌توان روایتی ساخت که در آن گذشته، حال و آینده به یکدیگر پیوسته‌اند. در عرصه بین‌المللی، استعاره‌های موازنه قدرت شالوده اسطوره‌های توجیه‌کننده نحوه حفظ استقلال و بقای کشورها در یک سیستم متشکل از دولت‌های مستقل هستند. اینجاست که استعاره ویژگی‌های اسطوره سیاسی می‌یابد(Little,2007:71-72). هدف اسطوره جدید نشان دادن این مسئله بود که صلح شرایط طبیعی نظامی از دولت‌های مستقل است. طی پانصد سال گذشته، موازنه قدرت بین‌المللی پیوندی ناگسستنی با اسطوره سیاسی یافته، و هرچه بیشتر مفهوم را با ثبات و بقای یک سیستم متشکل از دولت‌های مستقل مرتبط ساخته است. لذا با بهره‌مندی از شان اسطوره‌ای، دو سازوکار مهم برای حفظ صلح از طریق موازنه مشخص می‌گردد؛ توازن قدرت از یک‌سو نظامی خودسامان پنداشته می‌شود که استقلال دولت‌ها را حفظ می‌کند، از سوی دیگر دولت‌های توازن-بخش با فرض نفع مشترک، ثبات نظام را تقویت و تضمین می‌کنند. در گذر زمان، برای تقویت این جنبه از اسطوره، رشته کاملی از استعاره‌ها درانداخته شد، که بر مبنای آنها صلح و توازن قدرت، دو ویژگی نظام‌های مستقل هستند که یکدیگر را قوام می‌بخشند.

سرانجام اینکه درباب انعطاف‌پذیری و پایداری توازن قدرت، اگرچه احتمال مرگ اسطوره‌ها بدلیل شکاف میان اسطوره و واقعیت قابل انتظار است؛ اما استعاره موازنه همچنان ابزاری کارآمد جهت فهم و تبیین مسائل جهانی است. عواملی که از مرگ اسطوره موازنه جلوگیری کرده‌اند عبارتند از: دوام اسطوره متقابلی که توازن قدرت را بجای صلح ابدی با جنگ دائمی مرتبط می‌سازد؛ واگرایی و تزاحم دو سازوکار

گفته شده در بالا؛ و متلون بودن استعاره موازنه که اجازه می‌دهد پیوسته آن را با تصویرهای بدیع بازتفسیر کنیم(Fry& O'Hagan,2011: 106-109).

۳. توازن قدرت از منظر واقع‌گرایی

تفکر واقع‌گرایی، موازنه و رفتار توازن‌بخش را ویژگی اجتناب‌ناپذیر سیاست بین‌الملل تلقی نموده که هم‌زمان بازتولید اجتماع دولت‌ها و افزایش بقاء واحدها را میسر ساخته است. هدف اصلی رئالیستها، جلوگیری از جنگ بزرگ بواسطه کارکرد موازنه بوده است. باوجود تکثر نظری، اغلب نظریات از این فرضیه بنیادی واقع‌گرایی ملهم شده‌اند که دولت‌ها در یک نظام آنارشیک به‌طور عقلایی در پی افزایش قدرت(امنیت) خود هستند. بدین‌ترتیب برداشت آنارشیک و ساختارگرایانه از نظام بین‌الملل منتج به توصیف سازوکار ثبات‌بخش استعاره موازنه می‌شود. از این منظر "موازنه نه یک راهبرد اختیاری، بلکه واکنشی الزامی به فشار ساختاری است که دولت‌ها ناچاراً آن‌را ایجاد و حفظ می‌کنند"(Simbar & et al,2013: 161-188). استعاره موازنه حاکی از حرکت مداوم کفه‌های ترازو با نتایج نامعلوم است، اما اسطوره موازنه می‌گوید که کفه‌های ترازو تمایل دارند به یک نقطه ثبات یا تعادل برسند. بُعد اسطوره‌ای استعاره فرض می‌کند که کفه‌های ترازو ضمن آشکارسازی ماهیت ساختاری قدرت، برقراری موازنه را نیز توجیه می‌کنند. در این چارچوب اگرچه واقع گرایان، تمایلی به تایید مشارکت خود در ایجاد واقعیات اجتماعی ندارند، اما می‌توان آنها را در اسطوره شدن موازنه قدرت مسئول دانست. آنها به جای بررسی موازنه به‌عنوان نتیجه ناخواسته تلاش دولت‌ها برای بقا، با بازتعریف موازنه قدرت در قالب مجموعه‌ای از قوانین تاثیرگذار بر رفتار کشورها، یک"تاثیر احتمالی" را به یک "علت لازم" تبدیل کرده‌اند(Little,2007:63). بر این‌مبنا زمانیکه هر دولت یا ائتلافی به‌شدت قدرتمند می‌شود، دولت‌های دیگر باید آن‌را تهدیدی برای امنیت خود دانسته و با افزایش قدرت خود پاسخ دهند. این فرایند تعادل، قاعده عملیاتی مرکزی سیستم است. اگرچه در مورد چگونگی عملکرد آن اختلاف‌نظر وجود دارد(Schweller,2016).

رویکردهای واقع‌گرایانه عموماً توزیع قدرت را به‌عنوان توزیع ظرفیت‌های مادی در نظر می‌گیرند که می‌توانند به روشی نسبتاً عینی ارزیابی شوند. رئالیست‌های کلاسیک اغلب توازن قدرت را به‌عنوان یک رفتار دیپلماتیک و به‌مثابه یکی از نهادهای جامعه بین‌المللی درک می‌کنند(Guzzini,2002,40-46)؛ درحالیکه، نئوواقع‌گرایان ساختاری با تاکید بر نقش حیاتی ساختار، موازنه را نتیجه غیر ارادی ساختار می‌دانند که نظم بین‌المللی پیامد ناخواسته آن خواهد بود. تصاویر متفاوت از استعاره موازنه قدرت یک

دوگانگی را نشان می‌دهد[1]. اگرچه تصویر عام استعاره ترازو تصویری از یک موازنه خصمانه را در ذهن متبادر می‌سازد، بااینحال سنت فکری جایگزینی وجود دارد که دیدگاهی شراکتی درباره موازنه قدرت دارد. استعاره موازنه قدرت خصمانه نشان می‌دهد که توازن سیاسی یعنی کفه‌های ترازو کاملاً تراز هستند(با افزایش قدرت یک دولت، طبق بیان صریح استعاره، واکنش دیگر دولت‌ها سیستم را بار دیگر به توازن می‌رسانند). لذا اقدام خودیارانه دولت‌های مستقل برای ایجاد یک توازن سیاسی کافی خواهد بود. این رویکرد نشان‌گر بُعد اسطوره‌ای موازنه قدرت است که طبق آن بقای یک دولت در یک نظام آنارشیک تضمین شده است. استعاره موازنه قدرت شراکتی اگرچه توضیح زیادی در مورد چگونگی موازنه نمی‌دهد، اما با در نظر گرفتن تصویر طاق اروپا می‌توان گفت توازنی وجود دارد که منافع تمام بازیگران خود را تامین می‌کند.

موازنه قدرت گاه برای تعریف توزیع برابر و گاه برای توزیع نابرابر قدرت مورد استفاده قرار می‌گیرد. این تنوع معانی ناشی از ابهامات مربوط به منبع استعاره است. مورگنتا اصطلاح موازنه قدرت را در چهار معنای متفاوت به‌کار می‌برد: سیاست معطوف به وضعیت خاص؛ وضعیت بالفعل امور؛ توزیع تقریبا برابر قدرت؛ هر نوع توزیع قدرت(Morgenthau,1973:167). در این برداشت یک مفهوم بنیادی وجود دارد و آن هم توزیع قدرت است. سیاست موازنه قدرت را نمی‌توان بدون مطالعه رقابت‌ها بر سر تفسیر این استعاره به‌طور کامل درک کرد. رقابت در جهت تفسیر توازن قدرت از یک‌سو به‌دلیل انعطاف و همراهی استعاره موازنه با شرایط متغیر بوده و در سمت دیگر ناشی از رویکرد و نگاه نظریه‌پردازان به مسائل جهانی بوده است. در ادامه رویکرد سه تن از متفکران بزرگ واقع‌گرایی را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

۳-۱. کنت والتز[2]

کنت والتز، واقع‌گرایی ساختاری را در اواخر دهه ۱۹۷۰ مطرح کرد. رویکرد او بر مفاهیم ساختار و موازنه استوار است و تلاش می‌کند تا چگونگی کارکرد آن‌ها و وقوع صلح و جنگ را تبیین نماید. در این رویکرد، ساختار که خود محصول تعامل واحدهاست، پس از شکل‌گیری، رفتار واحدها را تحدید

[1]- تصویر ترازو، یک تصویر عام است. در دوره‌های مختلف تصاویر دیگری نماد استعاره موازنه بوده‌اند. بعنوان مثال تصویر "کره زمین روی سرنیزه‌ها" که نشان‌دهنده نظامی بودن و بی اعتمادی طرفین بود؛ یا تصویر "طاق اروپا" که تصویر غالب دوره موازنه کلاسیک بود و نشان‌دهنده امکان همکاری میان طرفین بود.

[1]-Kenneth Waltz

و تعیین می‌نماید. والتز از میان سه مولفه: اصل سازمان‌دهنده، تعیین کارکردهای واحدها و توزیع توانمندی‌ها، مولفه سوم را عامل اصلی تمایز در نظام بین‌الملل معرفی می‌کند. مولفه‌ای که مشخص می‌کند واحدها به چه مقدار توانمندی برای تامین امنیت خود نیاز دارند(Waltz,1979:79-100). او برای سازماندهی نظریه خود به استعاره‌ها تکیه می‌کند، زیرا روابط بین‌الملل را حیطه‌ای ذهنی قلمداد می‌کند که برای توضیح فرضیه‌های خود به نظام‌مند کردن آنها نیازمند است. هر چند والتز شناخته شده‌ترین مدل موازنه قدرت خصمانه را ارائه می‌دهد، اما منطق نهفته در استدلال او حاکی از امکان ظهور نوعی موازنه قدرت شراکتی نیز هست. از نگاه والتز، مدیریت مشترک موازنه قدرت در دوران دوقطبی، شکل‌گیری موازنه شراکتی را امکان‌پذیر کرده است.

در رویکرد والتز هدف غایی هر دولتی تامین بقا و امنیت خویش است که تحقق آن، سلسله‌مراتبی از اهداف ابزاری را طلب می‌کند. مهمترین هدف، ممانعت از شکل‌گیری هژمونی دولتی دیگر است. لذا انباشت قدرت و میل به هژمونی، به موازنه ختم می‌شود. واکنش دولت‌ها به تغییرات تهدیدکننده ساختاری، منتج به نتیجه‌ای می‌شود که همان برقراری توازن است. فرض اساسی والتز وقوف دولت‌ها به ساختار آنارشیک و خودیاری‌مدار نظام و واکنش آنها به تغییرات ساختاری است، که منجر به بازتولید موازنه در نظام بین‌الملل می‌گردد. از نظر او موازنه قوا، پویشی درون‌سیستمی است که تعادل، ثبات و دوام نظام را تضمین می‌کند(Litlle,2007:185). بدین‌سان اگر دولت‌ها آزاد به انتخاب باشند، به طرف ضعیف‌تر کفه ترازوی موازنه اضافه می‌شوند، چراکه طرف قوی‌تر، بقاء و استقلال آن‌ها را تهدید می‌کند. براساس این استدلال، دولتی که دارای قدرت و توانمندی بیشتری است، همیشه برای دولت‌های ضعیف‌تر تهدیدآمیز به نظر می‌رسد(waltz,1979:59-70). یک بُعد اسطوره‌ای مهم در تحلیل والتز وجود دارد؛ به عبارت دیگر تئوری او حاوی یک بُعد ایدئولوژیکی مهم است که دو جنبه دارد: نخست، بیزاری از جنگ و تاکید بر وظیفه دولت‌ها مبنی بر تامین امنیت شهروندان خود؛ دوم، موازنه قدرت را واجد ارزش اخلاقی می‌دانست، چراکه از انحصاری شدن قدرت جلوگیری می‌نمود.

تئوری والتز استمرار و تداوم نظام‌ها را توضیح می‌دهد. بدین‌سان والتز هدف موازنه را، بازتولید نظام آنارشیک و اساساً حفظ وضع موجود می‌داند. در این چارچوب، نظام دو قطبی را باثبات‌تر از نظام چندقطبی می‌داند، زیرا محدودیت‌های ساختاری نظام دوقطبی موازنه قدرت باثبات‌تری را ایجاد می‌کند. در نظام دوقطبی، بیش از نظام چندقطبی توانایی مدیریت سازنده امور بین‌المللی وجود دارد. در مقابل نظام تک‌قطبی را ناپایدارترین نظام‌ها می‌داند. از این‌رو در ارتباط با فقدان موازنه جدی در برابر امریکا

پس از جنگ سرد وضعیت سیاست بین الملل در این دوره را غیرطبیعی دانسته و معتقد است فشارهای ساختاری بر قدرت‌های بزرگ آنان را به موازنه علیه امریکا سوق خواهد داد و منتج به شکل‌گیری نظام چندقطبی خواهد شد(waltz,2000:6-55).

۳-۲. استفن والت[1]

عدم‌تحقق فرضیه موازنه مقابل ایالات‌متحده به‌عنوان هژمون بالقوه پس از جنگ سرد، استفن والت را به جابه‌جایی نقطه تمرکز واقع‌گرایی از توازن قدرت به "توازن تهدید"[2] سوق داد تا عدم تحقق موازنه تبیین گردد. از این‌منظر تهدید ناشی از کنش بازیگر گریز از مرکز را می‌توان شرط اصلی ائتلاف‌سازی و توازن تهدید دانست. والت ضمن تمایز میان تئوری موازنه قدرت و موازنه تهدید، موازنه دوم را نیز متضمن ایده قدرت می‌داند، اما آن را همراه عواملی چون جغرافیا، توانایی‌های تهاجمی و نیات، درچارچوب مفهوم کلی‌تر تهدید قرار می‌دهد. رویکرد والت، بیش از ساختار متاثر از کنش سیاست خارجی واحدها است، و رفتار سیاست خارجی را در ایجاد موازنه موثر می‌داند.

بدین‌ترتیب ویژگی‌های نظام بین‌الملل لزوماً باعث جنگ نمی‌شود. دولت‌ها صلح را امکان‌پذیر و ضروری می‌دانند؛ بر این مبنا والت، اساس تشکیل اتحاد و ایجاد موازنه را پاسخی به تهدیدات خارجی می‌داند نه صرفاً افزایش قدرت یک کشور دیگر. لذا دولت‌های ضعیف زمانی علیه یک دولت قوی متحد می‌شوند که دولت قوی تهدیدی علیه آنها باشد(Mosallanejad,2011: 131-158). به‌عنوان مثال افزایش قدرت کانادا یا امریکا هیچ‌گاه برای دیگری نشانه از دست رفتن توازن نبوده، چراکه آنها از افزایش قدرت یکدیگر برداشت تهدید نمی‌کردند. لذا مبنای کنشگری کشورها درک میزان تهدید از سوی دیگران و استفاده از ابزارهای مختلف در راستای آن است. از این‌منظر موازنه مدنظر والت نیز خصمانه است، چنانچه بُعد اسطوره‌ای توازن قدرت نیز در آراء او نمایان است، اما نظر به پیش‌فرض‌های او امکان حرکت به موازنه مشارکتی نیز وجود دارد.

والت تهدیدات خارجی را وابسته به چهار متغیر می‌داند: نزدیکی جغرافیایی، توزیع امکانات، توانایی تهاجمی، درک نیت تجاوز (Walt,1987). اگر افزایش قدرت یک بازیگر، شامل این مولفه‌ها نباشد تهدیدی برای سایر بازیگران ایجاد نشده لذا نیازی به موازنه نخواهد بود. در این میان میزان نیت تهاجمی بازیگران به‌عنوان اصلی‌ترین عنصر تاثیرگذار بر موازنه تهدید تلقی می‌شود. والت در "ائتلاف‌ها در جهان

[1]-Stephan Walt
[2]-Balancing of Threat

تک‌قطبی"، ضمن تبیین محدودیت‌های نگاه صرفا ساختاری به نظام بین‌الملل استدلال می‌کند گرچه سایرین از حجم قدرت امریکا نگرانند، اما توزیع قابلیت‌ها به تنهایی واکنش آنها را دیکته نمی‌کند. چگونگی رفتار تک‌قطب، موقعیت جغرافیایی آن و نحوه استفاده این بازیگر از قدرتش، جملگی بر واکنش سایرین تاثیر می‌گذارد(Walt,2009:86-120). در مجموع نظریه والت بینش‌های تکمیلی را به استعاره توازن قدرت اضافه نموده است. این نظریه پیش‌بینی می‌کند دولت‌ها در برابر تهدیدهایی موازنه ایجاد می‌کنند، که به‌عنوان نتایج نهایی چهار متغیر گفته شده تصور می‌شود. هنگامیکه یک دولت به‌ویژه قدرتمند می‌شود و موقعیت و رفتار آن باعث ادراک تهدید از سوی دیگر دولت‌ها می‌شود، استراتژی‌های موازنه بر سیاست‌های خارجی مسلط خواهند شد.

۳-۳. جان میرشایمر[1]

میرشایمر با فاصله گرفتن از تعریف مضیق مفهوم ساختار، قرائت "نئوواقع‌گرایی تهاجمی" ارائه داد که برخلاف تلقی محافظه‌کارانه والتز، حول عدم قطعیت در برآورد میزان قدرت رقبا و نیات آنها و نیز میزان قدرت لازم جهت تضمین بقا می‌چرخد. برخلاف والتز، میرشایمر بیشینه‌سازی قدرت را اقتضای محیط آنارشیک نظام می‌داند لذا توزیع قدرت را بر رفتار دولت‌ها کمتر موثر می‌داند(Little,2007:217-220). در رویکرد بدبینانه او فشار ساختار نظام بین‌الملل، کشورها را ملزم به تعقیب سیاست‌های رقابتی و تلاش برای برهم‌زدن موازنه قدرت به نفع خود می‌نماید. از این منظر نظریات والتز و میرشایمر در عمل مکمل یکدیگر هستند؛ بطوریکه والتز رفتار کشورهای "خواهان وضع موجود" و میرشایمر رفتار کشورهای "تجدیدنظرطلب" را توصیف می‌کند. بدین‌سان جنگ و درگیری بین بازیگران اصلی، مولفه‌ای اساسی محسوب می‌شود و دولت عقلانی، بازیگری است که برای کسب امنیت بیشتر استراتژی تهاجمی را در پیش می‌گیرد. لذا برخلاف والت و والتز، موازنه مشارکتی را امکان‌پذیر نمی‌داند و معتقد است کشورها دائماً در حال تعقیب و ایجاد موازنه‌های خصمانه هستند. در رویکرد میرشایمر، بقا مهمترین دغدغه انسان‌ها و قدرت لازمه اصلی وجود آنهاست(Mearsheimer,2018:44). بدین‌ترتیب، بقا دغدغه اصلی دولت نیز است و قدرت، شاهرگ بقای آن است. قدرت تنها ابزار تضمین حاکمیت و استقلال دولت است. یک دولت تنها زمانی می‌تواند ارضا شود که در مقایسه با دیگران قدرت بیشتری داشته باشد. از آنجاکه امنیت یک دولت ناامنی دولت دیگر است، دولت‌های در معرض تهدید مجبورند دائما

[1]-Jhon Mearsheimer

قدرت خود را با دولت اول برابر کنند. این معضل امنیتی باعث ایجاد رقابت قدرت در بین دولت‌ها شده است. اما هیچ دولتی نمی‌تواند قدرت خود را تا حد نامحدودی گسترش دهد. لذا سعی می‌کند قدرت خود را با ایجاد اتحاد با کشورهای همفکر، تضعیف دولت قدرتمند و استفاده از سایر تکنیک‌های متعادل‌کننده افزایش دهد(Giri,2021). در استدلال میرشایمر، ایجاد دولت آخرین مرحله اجتماعی‌شدن انسان است. اما ایجاد دولت جهانی غیرممکن و بعبارتی غیرعملی است. "هیچ دولتی نمی‌تواند یک هژمون جهانی باشد. در نتیجه بهترین چیزی که یک دولت می‌تواند به آن امیدوار باشد، هژمون منطقه‌ای بودن است"(Mearsheimer,2018,chapter5). از این‌رو، تصویری از یک نظام منطقه‌محور ارائه می‌دهد که در آن هیچ موازنه قدرت جهانی وجود ندارد، و تنها رابطه‌ای نظام‌مند میان موازنه‌های قدرت منطقه‌ای وجود دارد. بدین‌سان درک نظام بین‌الملل بدون توجه به موازنه‌های منطقه‌ای متمایز تشکیل شده، امکان‌پذیر نیست. این رویکرد خلاقانه در درک ما از تاریخ مدرن با اهمیت است و ما را از الگوی اروپامحور دور می‌کند. این چارچوب نظری بدلیل تمرکز منطقه‌ای آن امکان ارائه یک نقطه ورود متمایز به تحلیل تاریخ جهانی را امکان‌پذیر می‌سازد، و مسیر بهتری را برای مطالعه نظام‌های بین‌المللی ارائه می‌دهد. بر این مبنا، میرشایمر نظام پس از جنگ سرد را تک‌قطبی ندانسته؛ و ایالات‌متحده را بعنوان یک هژمون منطقه‌ای و نه یک هژمون جهانی شناسایی می‌کند که باتوجه به برتری ساختاری و موقعیت ژئوپلیتیک که دارد، باید یک موازنه‌کننده کرانه‌ای باشد و نه یک پلیس جهانی. لذا ایالات‌متحده تنها یک قدرت بزرگ در نیمکره غربی است که باید منافع دیگر قدرت‌های بزرگ در نظام را بپذیرد. در ادامه و در راستای تلاش‌هایی مبنی بر بازسازی نظریه توازن قدرت و مطرح شدن بحث موازنه نرم به‌عنوان یک بدیل جدی، به بررسی مختصر این مفهوم خواهیم پرداخت.

۳-۴. موازنه نرم[1]

نظر به تمرکز واقع‌گرایان در بحث موازنه قوا بر مفهوم سخت قدرت و غیرارادی بودن آن، منتقدین معتقدند که با تغییر قواعد بازی در سیاست بین‌الملل و در شرایط تک‌قطبی، موازنه سخت نمی‌تواند گزینه کارآمدی برای دیگر دولت‌ها به منظور رویارویی با ایالات‌متحده باشد(Brooks and Wohlfort,2002:20-33). در این چارچوب درحالیکه در موازنه سخت، بازیگران درصدد افزایش قدرت نظامی یا شرکت در ائتلاف‌های ضدهژمونیک، برای تحدید و مهار قدرت هژمون هستند؛ "موازنه نرم"

[1]-Soft Balancing

اهداف امنیتی را با کنش‌های غیرنظامی پی می‌گیرد. بدین‌ترتیب موازنه نرم با بهره‌گیری از نهادهای بین‌المللی، ابزارهای دیپلماتیک، همکاری و همگرایی منطقه‌ای و سیاست اقتصادی درصدد به‌دست‌آوردن نتایجی برخلاف میل قدرت مسلط و محدود کردن آن در تحمیل خواسته‌هایش به دیگران است. لذا به رفتارهایی از سوی دولت‌های ضعیف‌تر اشاره دارد که استیلای نظامی بازیگر چیره‌طلب را هدف قرار داده، با این قید که شیوه‌ها و سازوکارهای مورد نظر کاملا غیرنظامی بوده، از تاثیری واقعی بر الگوی نقش آفرینی بازیگر یادشده برخوردار است. بعبارت دیگر، نظم موازنه‌محور مبتنی بر موازنه نرم از پیامدهای یک جانبه‌گرایی هژمونیک و از اشکال جدیدتر موازنه است. در این نظم، راهبردهایی که برای محدود ساختن قدرت هژمون به کار برده می‌شود، صلح آمیز است؛ زیرا دولت پیگیر این نوع موازنه می‌خواهد از تاثیر مخربی که برتری هژمونی می‌تواند داشته باشد، بپرهیزد(Mir-Torabbi& Firoozjaei,2016: 31-62). بدین‌ترتیب این رویکرد شکل‌گیری مدل‌های مشارکتی موازنه را کاملاً امکان‌پذیر می‌داند. اگرچه بررسی‌ها نشان‌دهنده آن است که موازنه سخت تأثیرگذاری بیشتری در رویارویی با تهدیدات امنیتی از جانب دیگران داشته، اما این استراتژی از ریسک و هزینهٔ بالایی نیز برخوردار است. به همین دلیل دولت‌ها برای انتخاب استراتژی موازنه سخت یا نرم باید علاوه بر هزینه‌ها، میزان تأثیرگذاری آن را نیز سنجش کرده و دو شاخص عمده و تأثیرگذار را همواره مدنظر داشته باشند: ۱-شکاف قدرت بین خود و رقبا؛ ۲-سطوح وابستگی اقتصادی بین خود و رقبا. بر این اساس در یک وابستگی متقابل اقتصادی نامتقارن که یک دولت وابستگی بیشتری به دولت مقابل دارد، موازنه نرم جذابیت بیشتری برای دولتی خواهد داشت که وابستگی بیشتری دارد؛ درحالیکه موازنه سخت جذابیت بیشتری برای دولتی خواهد داشت که وابستگی کم‌تری دارد(Ahmadi& Zare,2011: 83-103).

در مجموع اگرچه ساختار آنارشیک نظام باعث میل کشورها به ایجاد موازنه برای کسب امنیت می‌شود، اما وابستگی‌های پیچیده اقتصادی شکل‌گرفته میان دولت‌ها باعث افزایش هزینه‌های موازنه‌سازی سخت شده است. چنانچه بپذیریم موازنه نه هدف نهایی، بلکه ابزاری جهت ارتقای امنیت و تضمین بقا است؛ به‌نظر می‌رسد موازنه نرم یک استراتژی جایگزین خردمندانه برای دولت‌ها در تعقیب و تحصیل امنیت از طریق همکاری‌های دوجانبه و چندجانبه با دیگر دولت‌ها، در یک محیط آنارشیک و با وابستگی‌های متقابل پیچیده اقتصادی تلقی گردد. از منظر این رویکرد مخالفت با حمله امریکا به عراق(و اساساً مخالفت با مداخلات نظامی امریکا) نشانگر افزایش گرایش به موازنه نرم است.

۴. ثبات بین‌المللی و توازن قدرت

شناخت مفهوم موازنه قدرت به واسطه موازنه‌های متفاوت تاریخی همواره از ویژگی‌های اصلی آن بوده است ، چرا که در چارچوب سیاست بین‌الملل، موازنه قدرت اغلب منبعی بوده برای اسطوره‌های سیاسی، اسطوره‌هایی در قالب روایت‌های ایدئولوژیک درباره اینکه یک نظام متشکل از دولت‌ها چگونه در گذشته پایدار مانده و در آینده نیز پایدار خواهد ماند. بر همین اساس فهم کنونی از نظم آنارشیک تا حد زیادی از "عملکردهای موازنه‌ای" تاریخی منتج شده است. به دیگرسخن، بازیگران با کنش‌های توازنی، نظم نسبی در محیط آنارشیک ایجاد نموده‌اند(Andersen,2025:1-18). واقع‌گرایان برای شرح تداوم حیات نظام متشکل از دولت‌ها، ناخواسته از اسطوره موازنه استفاده می‌کنند. لذا صلح تنها زمانی پایدار می‌ماند که پایه‌های آن بر اصول موازنه قدرت نهاده شده باشد. در واقع، این نظریات مقدمات صلح را در توزیع برابر قدرت و اتحادهای بین‌دولتی جستجو می‌کنند. بااینحال، صلح پیامد این نیست که دولت‌ها می‌خواهند محیط بین‌المللی باثباتی را تضمین کنند، بلکه نتیجه ترس آنها از پیامدهای ناشی از جنگ است (Pop& Brinza,2017:58-70).

نظر به مباحث گفته شده، توازن قدرت در ذات خود نوعی نظم بین‌المللی است که بر اساس الگوی خاصی شکل می‌گیرد. نظم زمانی غالب می‌شود که درجه بالایی از پیش‌بینی‌پذیری و قاعده‌مندی وجود دارد، زمانی که الگوهایی وجود دارند که از منطق قابل فهم و سازگار پیروی می‌کنند. پایداری خاصیت سیستم توازن قدرت است که باعث می‌شود پس از برهم خوردن از حالت تعادل، به حالت اولیه خود بازگردد. با اینحال، نظریه‌پردازان در مورد عملکرد آن اختلاف‌نظر دارند. واقع‌گرایان ساختاری نسخه«خودکار» آن‌را توصیف می‌کنند؛ درحالیکه موازنه در نسخه‌های پیشین «نیمه خودکار» بود، و به دولت «توازن بخش» نیاز داشت. اگرچه برخی نیز موازنه قدرت را یک سیستم «آگاهانه» به تصویر می‌کشند که در آن فرآیند تعادل، تابعی از تدابیر انسانی است(Schweller,2016).

طی ۵ قرن گذشته، موازنه قدرت به مثابه یک اسطوره سیاسی، هرچه بیشتر با ثبات و بقای یک سیستم متشکل از دولت‌های مستقل پیوند داشته است. در مجموع اسطوره توازن قدرت را از نگاه واقع‌گرایان می‌توان به عنوان «جوهر سیاست جهانی» در نظر گرفت، که به‌صورت یک نظم غیررسمی دولت‌ها تلقی شده و باعث تقلیل توانائیها و امکانات بالقوه آنها می‌شود. به‌طور معمول، قدرتی که توزیع متوازن قدرت را در نظام بین‌الملل تضمین و مدیریت می‌کند، با ارزیابی توزیع قدرت و با رفتار تعادل‌بخش سیستم‌های داخلی را از مداخلات خارجی مصون نگاه می‌دارد.

۴-۱. دوره چند قطبی

نقطه آغاز جامعه بین‌المللی مدرن معمولا صلح وستفالی تلقی می‌شود که بر پایه اصل ضدیت با هژمونی قرار داشت. در این دوره پیکربندی خاصی از توزیع قدرت جهت حفظ تعادل در نظام، موازنه قدرت را با سیستم چندقطبی و براساس اجماع شکل داد. در سیستم موازنه کلاسیک به‌عنوان عصر طلایی توازن قدرت، اغلب دولت‌ها خواهان سیاست حفظ وضع موجود بودند و مهمترین هدف آنها، جلوگیری از تهدید استقلال کشورها و تضمین عدم تسلط یک کشور بر سیستم بود. لذا توزیع قدرت برای تضمین آن حیاتی بود.

با توجه به بکارگیری استعاره موازنه قدرت در سیاست بین الملل اروپایی مبنی بر تضمین توزیع متعادل قدرت، طیف گسترده‌ای از منابع استعاری برای شناسایی موازنه قدرت شراکتی به‌کار گرفته شد که مهمترین آن تصویر طاق اروپا بود. این شکل از سیستم موازنه چندقطبی، شیوه همکارانه موازنه است که زمانی اتفاق می‌افتد که دولت‌های رقیب با درک گسترده‌تر و نه کاملا نظامی بر روی یک مکانیسم مشترک برای ایجاد و حفظ وضعیت خاصی از موازنه که از نظر آنها در تعادل است، توافق کنند(Muller,2021:109-128).

رویکرد اروپایی به نظم دولت‌ها را ذاتاً موجوداتی رقیب می‌دید و برای محدود کردن جاه‌طلبی‌های آنها به توازن قدرت متکی بود. در پایان جنگ‌های ناپلئونی، توازن قدرت به‌مثابه ابزاری جهت دفاع از منافع عمومی اروپا علیه سلطه مطلقه یک قدرت بود؛ اما در طول قرن ۱۹ موازنه بصورت یک «رقابت بازارگونه میان دولت‌ها» معنا یافت(Andersen,2025:1-18) و به وضعیتی اطلاق شد که در آن دو ائتلاف متخاصم، با ایجاد دو نیرو که یکدیگر را متوازن می‌ساختند، یکپارچگی سیستم اروپایی را از میان بردند. باوجود رقابت‌های اقتصادی-سیاسی و تغییر مکرر اتحادها، سرانجام این سیستم تا آغاز جنگ جهانی اول ادامه پیدا کرد. در این دوره بریتانیا به مثابه دولت "توازن‌بخش"[1] از هرگونه انحراف از تعادل در قاره جلوگیری می‌کرد. سرانجام، این سیستم به یک سیستم شبه دوقطبی از اتحادهای نظامی-سیاسی تبدیل شد که مستقیماً به جنگ جهانی اول منتج شد. اگرچه بعدها، در طول جنگ سرد، دوقطبی بودن به معنای عدم جنگ بین دو ابرقدرت تثبیت شد، شبه دوقطبی بودن اتحادهای سیاسی-نظامی در این دوره راه را به سوی جنگ جهانی اول هموار کرد و ثابت کرد که نظام دوقطبی به خودی خود لزوماً

[1]-Balancing State

مستعد صلح نیست(Pop& rinza,2017:58-70). نظریه موازنه قوا، مبتنی بر رفتار قدرت‌های اروپایی در برابر تلاش‌های چیره‌طلب برخی از آنها بین قرن‌های ۱۶ تا ۲۰ شکل‌گیری مداوم موازنه‌های قدرت را در طول زمان پیش‌بینی می‌کند. نظر به تمایل دولت‌ها به پیش‌بینی مشکلات احتمالی و جلوگیری از آن، موازنه می‌تواند حتی قبل از اینکه یک دولت یا یک اتحاد نشان‌دهنده یک تهدید فوری باشد، رخ دهد.

۴-۲. دوره دوقطبی

موازنه قدرت شراکتی راه را برای غلبه موازنه قدرت خصمانه در قرن ۲۰ هموار کرد. فروپاشی سیستم موازنه چندقطبی بتدریج منجر به دوره‌ای از آشوب و بی‌نظمی و در نهایت منتج به وقوع دو جنگ جهانی شد. پس از جنگ جهانی دوم جهان به دو قطب تقسیم شد. اگرچه بسیاری دولت‌ها به هیچ‌یک از دو قطب نپیوستند، اما ایالات‌متحده و شوروی به دو کفه ترازوی تعادل تبدیل شدند(Giri,2021). بدین‌سان استعاره موازنه در نتیجه تحولات، و ظهور مفاهیم جدید، با تفاسیر جدید مواجه شد. در این دوران، عصری جدید در سیاست بین‌الملل آغاز شد. تحولات جاری زمینه را برای از سرگیری و برقراری مجدد نظام موازنه قدرت بعنوان مهمترین راه جلوگیری از جنگ مساعد گردانید. برای نیل به این هدف لازم بود که ابرقدرت‌ها و سایر قدرت‌های بزرگ بر مشروعیت دیگر نظام‌های حکومتی صحه گذارده و از دخالت در امور یکدیگر بپرهیزند. در طول جنگ سرد، آگاهی از آثار مخرب سلاح‌های هسته‌ای باعث شد تا از بکار بردن آن خودداری شود و به جنبه‌های غیرنظامی قدرت اهمیت بیشتری داده شود. همین امر سیستم توازن قدرت را در نیمه دوم قرن بیستم دستخوش تغییرات عمده‌ای ساخت. نظر به تحولات این دوره، سیستم توازن قدرت با رقابت بر سر تفاسیر مختلف مواجه گردید. گذار جزئی یا کامل به انواع موازنه، پویایی رقابت‌ها را بر سر تفاسیر شکل داد. از این‌رو می‌توان به انواع توازن‌های خصمانه، همکارانه و آگاهانه در این دوران اشاره داشت(Muller,2021:109-128). استعاره ترازو در این دوره کمتر به قدرت بازیگران به‌عنوان کارگزار اشاره می‌کند و بیشتر بر این موضوع تاکید دارد که چگونه قدرت اعضای نظام، ساختار نظام را تعریف می‌کند. نظر به همراهی استعاره با شرایط متغیر، ساختار قطبیت مشخص می‌کند که بازیگران چه ابزارهایی را جهت حفظ موازنه انتخاب می‌کنند. درحالیکه در سیستم‌های چندقطبی، بازیگران بیشتر بدنبال موازنه سخت و نظامی هستند، اما در سیستم دوقطبی، هزینه دخالت مستقیم برای قطب‌ها بالاست(Mylonas,2025:124-147). بدین‌ترتیب و در نتیجه تحولات مهم این دوره، استعاره کفه‌های درحال بالا و پایین رفتن ترازو، جای خود را به تصویر دو قطب بی‌ابهام و ثابت داد. بازدارندگی که در کنه این نظام جای داشت متکی به این اسطوره بود که توازن کامل و روشن،

تقویت‌کننده صلح است. پس از فروپاشی شوروی مشخص شد که این توازن قدرت چقدر مبهم و زودگذر بوده است(Fry& O'Hagan,2011: 110). از منظر استعاره ترازو، این حقیقت که دو طرف در نهایت به موازنه برسند، یک نتیجه ممکن و نه الزامی است. تصور اینکه یک موازنه قدرت خصمانه می‌تواند چنین توازنی به‌وجود آورد، برگرفته از یک اسطوره سیاسی قدیمی است. در دوره دو قطبی، این اسطوره با روایت‌های ایدئولوژیک مبتنی بر باورهای عمیق درباره کارکرد موازنه پیوند داشت.

۴-۳. موازنه قوا در عصر پساجنگ سرد

فروپاشی شوروی در سال ۱۹۹۱، به‌مثابه پیروزی قاطع ایدئولوژی لیبرال باعث شد ایالات‌متحده در سیستم جدید بدون هیچ رقیب قابل‌توجهی برای به چالش کشیدن هژمونی آن از آزادی عظیمی برخوردار گردد. این دوره را بایستی دوره پساجنگ سرد نامید، چراکه هنوز نظم جدیدی در نظام بین‌الملل مستقر نشده بود. با پایان یافتن جنگ سرد از مطلوبیت استعاری توازن قدرت هم کاسته شد، و توجهات به شکل فزاینده‌ای به تک‌قطبی شدن جهان معطوف گردید. بوش تصویر نظم نوین جهانی را ترسیم کرد که در کنه آن، دو مفهوم چندجانبه‌گرایی جهانی و امنیت دسته‌جمعی وجود داشت. در مقابل، فوکویاما جهانی پساتاریخی را تصویر کرد که در آن سیاست قدرت همچنان پابرجاست. کراتامر در چارچوب ایده نظام تک‌قطبی معتقد بود که چندجانبه‌گرایی، توهمی بیش نیست، و قابلیت تبدیل قدرت اقتصادی به نفوذ ژئوپلتیکی را توهمی ماده‌گرایانه می‌دانست. از نظر او، قدرت بلامنازع ایالات‌متحده در همه عرصه‌های نظامی، دیپلماتیک، سیاسی و اقتصادی مشهود است(Fry& O'Hagan,2011: 111-114).

با وجود تغییرات گسترده و افزایش قدرت تمرکز یافته در جهان تک‌قطبی، ماهیت آنارشیک نظام بین‌المللی اما تغییر نکرد، لذا ترس دولت‌ها از ناامنی و تمایل‌شان برای تضمین بقا نیز تغییر نکرد. در میانه تقابل سیاست‌مدارانی که تاکید داشتند امریکا باید بر موازنه‌های قدرت منطقه‌ای و بین‌المللی غلبه کند از یک‌سو؛ و افرادی که بر ضرورت موازنه‌گرایی در سیاست بین‌الملل تاکید داشتند از سوی دیگر؛ مقدمه بوش در سند استراتژی امنیت ملی ایالات‌متحده(2002) نشان از پذیرش اهمیت نقش قدرتهای بزرگ در نظم بین‌المللی و توازن قدرت از سوی ایالات‌متحده بود. این سند خواستار ایجاد اتحادها و نهادهای چندجانبه برای جهانی ایمن و صلح‌آمیز بود. هرچند بُعد اسطوره‌ای موازنه مورد توجه قرار گرفت. اما قدرت ایالات‌متحده در دل نوعی توازن قدرت جهانی مدنظر قرار گرفت که هدف آن دفاع از نظم آنارشیک و حاکمیت کشورها بود. لذا با حفظ توازن جهانی قدرت، یک ارزش جمعی بسیار مهم تضمین می‌شد. این نوع مباحث نشان‌دهنده اهمیت وجود دائمی ساختارهای موازنه در نظام بین‌الملل بود.

۵. گذار به "موازنه سیال"[1] در نظام "دوچند قطبی"[2]

تحولات پس از فروپاشی شوروی، تغییرات گسترده‌ای را در نظام بین‌الملل ایجاد کرد که نتیجه آن کاهش مطلوبیت استعاره موازنه بود. با فروکش‌کردن هیجانات اولیه اما بتدریج در نظام بین‌الملل تحولاتی رخ داد که اندیشه تک‌قطبی بودن نظام مورد تردید قرار گرفت. از منظر تجربی، سرخوشی ناشی از فقدان نیروهای تجدیدنظرطلب با ظهور دولت‌های نافرمان و گریز از مرکز بر باد رفت. از منظر تئوری، واقع‌گرایان با تاکید بر ناپایداری نظام تک‌قطبی معتقد بودند امریکا بزودی با چالش‌های متعددی مواجه خواهد شد. والتز، علل این ناپایداری را تضعیف امریکا در بلندمدت بدلیل گسترش وظایف جهانی آن، و نگرانی دولت‌های دیگر از آینده خود بیان می‌کرد. والت، عدم شکل‌گیری موازنه را ناشی از فقدان درک تهدید توسط قدرت‌های بزرگ می‌دانست، لذا معتقد بود پیگیری سیاست‌های یکجانبه و برتری‌جویانه از سمت ایالات‌متحده، امکان شکل‌گیری موازنه جدید را تسریع خواهد نمود. میرشایمر نیز اساساً امکان تثبیت نظام تک‌قطبی را بعید می‌دانست و استدلال می‌کرد امریکا همواره بایستی منتظر ظهور نیروهای توازن‌بخش باشد. در این میان و باتوجه به تحولات اقتصادی، مالی و فناورانه، برخی اندیشمندان استدلال می‌کردند دولت‌ها بایستی موازنه نرم را به‌عنوان یک ابزار حیاتی برای کسب منافع (امنیت) در نظام بین‌الملل مدنظر قرار دهند.

در مجموع، تحولات ۳ دهه گذشته منجر به تغییرات بنیادی در ساختار نظام، بازیگران و ماهیت قدرت شده است. بدین‌سان جهانی با یک ساختار واحد و منسجم از قواعد و هنجارها شکل گرفته است. با افزایش وابستگی متقابل پیچیده، بازیگران غیردولتی، شرکت‌های چندملیتی و نهادهای فراملی اقتصادی به بازیگران کلیدی قدرت تبدیل شده، از این‌رو مسائلی مانند مشارکت در زنجیره جهانی تولید، تجارت، جریان سرمایه‌گذاری خارجی و فناوری، نقشی اساسی در میزان قدرت(امنیت) کشورها یافته‌اند. امروزه فناوری‌های کلیدی و استراتژیک، منبع قدرت ساختاری هستند. به بیان دیگر در ساختار جدید، قدرت نه فقط در ارتش و اقتصاد، بلکه در شبکه‌های فناوری، شبکه‌های ارتباطی و استانداردهای دیجیتال نیز سنجیده می‌شود. از این منظر و باتوجه به منابع قدرت، امروزه قدرت سیال است و قدرت بازیگران نظام بطور مداوم و در حوزه‌های مختلف تجدید درجه‌بندی می‌شود. بدین‌ترتیب نظم جهانی کنونی نه فقط

1- Dynamic Balancing

2- dual-multipolar system

از منظر نظامی یا اقتصادی، بلکه به‌صورت یک بازی پیچیده رقابتی تعریف می‌شود. موازنه قدرت متضمن مفهوم کلی قدرت است و توزیع کلی قدرت باید همواره پیکربندی شود. نظر به تحولات معاصر ابزارهای فناوری بخصوص فناوری‌های استراتژیک نقش مهمی در استراتژی موازنه در عصر جدید یافته‌اند؛ همچنین در جهان امروز موازنه باید ابزارهای تحلیل نهادی و اقتصادی–قواعدی را نیز در بر گیرد تا با تغییر ماهیت رقابت سازگار باشد(Ikenberry,2024:121-138). بنابراین تئوری توازن قدرت نیازمند درک پیچیده‌تری از رقابت جهانی است. به بیان دیگر، "توازن قدرت در عصر معاصر نه تنها ترکیبی از قدرت سخت و نرم است، بلکه در عصر چندبعدی شدن امنیت، موازنه می‌تواند هم به شکل شبکه‌های وابستگی متقابل اقتصادی، و نیز به شکل توازن شبکه‌ای- فناوری شکل گیرد". بدین‌ترتیب، امروز ما شاهد موازنه‌های قدرت درهم‌تنیده اقتصادی، سیاسی، نظامی و فناوری هستیم. در این شرایط برای رقابت جدی با قدرت مسلط، لازم نیست یک کشور دقیقاً به توازن کامل برسد که برگرفته از یک اسطوره سیاسی قدیمی است، بلکه در جهانی که کفه‌های ترازو به‌طور مداوم در حال حرکت هستند و توازن به‌معنای توازن کامل در یک نقطه تعادلی نیست، افزایش قدرت در چند بُعد کلیدی کافی است که تراکم رقابت و ساختار تقابل را ایجاد نماید.

در این چارچوب، در دوره جدید و نظر به ظرفیت استعاره در تغییر معنای تثبیت‌شده توازن قدرت، استعاره عام موازنه به‌عنوان منبع استعاره، بر توزیع نابرابر قدرت تاکید دارد. لذا هرگونه تغییر در توزیع قدرت، ممکن است به یک موازنه منجر گردد. با کاهش احتمال جنگ میان قدرت‌های بزرگ، اهمیت موازنه خصمانه نیز کاهش یافته، درعوض موازنه شراکتی مجال بیشتری برای ایفای نقش یافته تا بر مبنای آن قدرت‌های بزرگ با توسل به چانه‌زنی در مورد منافع متعارض خود به توافق برسند. لذا شاهد نوعی موازنه قدرت طراحی شده توسط قدرت‌های بزرگ جهت تداوم نظم موجود و تضمین منافع مشترک هستیم. در همین راستا هنجارها، قواعد و به خصوص نهادهای اقتصادی بین‌المللی شکل گرفته پس از جنگ جهانی دوم که در راستای حفظ نظم بین المللی شکل گرفته‌اند، در طول زمان اجماعی را برساخته‌اند که به‌تدریج موازنه شراکتی را امکان‌پذیر نموده است. موازنه قدرت شراکتی مستلزم محدود ساختن خود و دیگران جهت حفظ ویژگی‌های نظام متشکل از واحدهای مستقل است. در این استعاره، توجه صرفاً معطوف به قدرت دولت‌ها نیست، بلکه به نفع متقابلی هم هست که آنها در حفظ توازن قدرت دارند. برخلاف وضعیت ثابت دوران جنگ سرد، موازنه جدید می‌تواند متغیر و در سطوح و حوزه‌های مختلف ایجاد گردد. بر این اساس و باتوجه به انعطاف‌پذیری و همراهی استعاره با تحولات،

استعاره موازنه در دوره فعلی را می‌توان به مثابه "مجموعه‌ای از ترازوها" تصویر کرد که با نظم موجود نیز منطبق است. در همین راستا نظم بین‌المللی کنونی را می‌توان به‌مثابه یک ساختار درحال گذار از «تک‌قطبیِ نامتقارن»[1] به «دو چندقطبی» فهم کرد؛ نظمی که در آن دو قطب اصلی چارچوب کلان رقابت را شکل می‌دهند، درحالیکه در سطوح پایین‌تر، شبکه‌ای از قدرت‌های منطقه‌ای و میانی نقش موازنه‌گر را ایفا می‌کنند. در این ساختار منطق موازنه مشارکتی بر سازوکارهای نهادی و هنجاری غلبه یافته و در آن قدرت‌های بزرگ و بازیگران منطقه‌ای جهت مدیریت مشترک امور با ایجاد موازنه‌های متعدد درهم-تنیده و ترکیبی، نوعی «موازنه سیال[2]»را شکل می‌دهند. اگرچه باتوجه به تحول در مفهوم قدرت، امروزه منابع قدرت نیز تغییر کرده‌اند، اما همچنان در استعاره موازنه، قدرت محصول سیستم است.

بدین‌ترتیب و بر اساس رویکرد این پژوهش، نظم بین‌المللی آینده را می‌توان در قالب مفهوم تحلیلی-پیشنهادی «دوچندقطبی» صورت‌بندی کرد؛ نظمی که در آن ایالات‌متحده و چین دو مرکز اصلی توزیع قدرت جهانی‌اند، اگرچه این به معنای برابری کامل آنها در تمامی شاخص ها نیست. اما در سطوح منطقه‌ای و موضوعی، چندین قدرت بزرگ و میانی از استقلال راهبردی برخوردارند. تمایز این الگو از دوقطبی کلاسیک در آن است که قدرت‌های ثانویه الزاماً در یکی از دو بلوک ادغام نمی‌شوند و می‌توانند از طریق موازنه‌سازی مستقل، ائتلاف‌های سیال و موازنه‌های ترکیبی و درهم‌تنیده درچارچوب تصویر مجموعه‌ای از ترازوها عمل کرده و بر رفتار دو قطب اثر بگذارند. از سوی دیگر این الگو با ساختار چندقطبی کلاسیک نیز تفاوت دارد، چراکه سایر قدرت‌های بزرگی قابلیت اثرگذاری جهانی در تمامی شاخص‌ها را نداشته و با محدودیت مواجه هستند. همچنین این ساختار دیگر تک قطبی نامتقارن نخواهد بود، چراکه چین نیز بعنوان یکی از دو قطب اصلی، مجموعه‌ای از قابلیت‌ها را همزمان و در مقیاس جهانی در اختیار دارد. معیار قطبیت اینجا صرفاً اندازه اقتصادی یا نظامی نیست، بلکه ترکیبی از ظرفیت-های اقتصادی، نظامی و هسته‌ای، فناوری، ژئوپلیتیک، جمعیت و منابع، شبکه‌های ائتلافی و نهادی و توان تبدیل منابع مادی به نفوذ جهانی است. بنابراین بهتر است قدرت قطبی را یک شاخص "ترکیبی" بدانیم. بر این اساس، آمریکا و چین به دلیل برخورداری همزمان و گسترده از این قابلیت‌ها در سطح جهانی، دو قطب اصلی محسوب می‌شوند؛ درحالیکه اگرچه سایر قدرتهای بزرگ در برخی شاخص‌ها

[1]-Asymmetric Unipolarity

[2]-زمانی‌که موازنه بصورت ثابت و سنتی قابل تشخیص نیست(بدلیل تغییرات سریع در ائتلاف‌ها یا قدرت) و موازنه‌های متعدد در سطوح و حوزه‌های مختلف شکل می‌گیرد.

قدرتمند هستند_ روسیه عمدتاً قدرتی نظامی–ژئوپلیتیکی، هند قدرتی صعودی و اروپا مرکزی عمدتاً اقتصادی–نهادی است_ اما همچنان در بسیاری شاخص‌های دیگر و در سطح جهانی با محدودیت مواجه هستند. بنابراین، ساختار آینده را می‌توان به‌صورت «دو قطب جهانی + چند مرکز قدرت منطقه‌ای + موازنه‌های چندلایه و ائتلاف‌های سیال» تعریف کرد. نظر به مطالب گفته شده، در جدول شماره ۱ شاخص‌های تمایزدهنده ساختارهای دوچند قطبی، چندقطبی، دوقطبی و تک‌قطبی نامتقارن نمایش داده خواهد شد. بدین‌سان متغیر تمایز بخش دوچندقطبی صرفا "تعداد قطب‌ها" نیست، بلکه لایه‌ای شدن ساختار قدرت، استقلال نسبی قدرت‌های میانی، ناهمگونی حوزه‌های قدرت و سیالیت موازنه‌ها و ائتلاف‌ها است.

جدول شماره ۱. جدول تطبیقی شاخص‌های چهار الگوی نظم بین‌المللی

شاخص	تک قطبی نامتقارن	دوقطبی	چندقطبی	دوچندقطبی
توزیع قابلیت‌ها	یک قدرت فاصله معناداری با سایرین دارد	دو قدرت اصلی برتری راهبردی دارند	قابلیت‌ها میان چند قدرت بزرگ توزیع شده است	دو قدرت در سطح جهانی برتری دارند، اما چند قدرت دیگر در سطوح منطقه‌ای و موضوعی قابلیت‌های مهمی دارند
محور رقابت ساختاری	رقابت حول قدرت مسلط و چالش‌های آن شکل می‌گیرد	رقابت اصلی میان دو قطب است	چند رقابت همزمان میان قدرت‌های بزرگ وجود دارد	رقابت امریکا- چین محور اصلی نظام است، اما رقابت‌های مستقل نیز همزمان وجود دارند
استقلال قدرت‌های میانی	محدود، وابستگی به قدرت مسلط زیاد است	محدودتر، فشار برای پیوستن به یکی از دو قطب بالاست	نسبتا بالا، قدرت‌های میانی، میان چند قدرت مانور می‌دهند	بالا، قدرت‌های میانی استقلال راهبردی دارند، می‌توانند همزمان با هر دو قطب همکاری، رقابت یا موازنه کنند
الگوی موازنه	عمدتا موازنه علیه قدرت مسلط	موازنه عمدتا میان دو قطب	موازنه چندجانبه میان چند قدرت	موازنه چندلایه و سیال: موازنه جهانی امریکا- چین + موازنه‌های منطقه‌ای و موضوعی
الگوی ائتلاف‌ها	عمدتا حول قدرت مسلط	نسبتا پایدار و قطبی شده	ائتلاف‌های چندجانبه و سیال	ائتلاف‌ها چندلایه، سیال و موضوع محورند و الزاما با دو قطب منطبق نیستند

ناهمگونی حوزه‌های قدرت	قدرت مسلط در اکثر حوزه‌ها برتری گسترده دارد	دو قطب دارای مجموعه نسبتا جامع قابلیت‌ها هستند	برتری میان قدرت‌های مختلف تقسیم شده است	قدرت در حوزه‌های مختلف میان بازیگران متفاوت توزیع شده و یک کشور می‌تواند در حوزه‌های مختلف به شرکای متفاوت متکی باشد
شکل کلی ساختار	یک مرکز قدرت + پیرامون	دو مرکز قدرت + دو مدار اصلی	چند مرکز قدرت تقریبا هم‌سطح	دو مرکز جهانی + چند مرکز منطقه‌ای/ موضوعی + شبکه‌های موازنه‌ای

نظر به مباحث گفته شده و تحولات در منبع و هدف استعاره، تحلیل نظم موجود مستلزم تفکیک سطوح جهانی و منطقه‌ای از یک سو، و استفاده از رویکرد ترکیبی به موازنه از سوی دیگر است.

۵. سطح جهانی: بازآرایی ساختاری نظم بین‌الملل و غلبه موازنه شراکتی

نظر به انعطاف‌پذیری استعاره موازنه و تغییر در منابع قدرت، امروزه قدرتهای بزرگ تلاش می‌کنند که منطبق با الگوی موازنه مشارکتی، سازوکاری را تقویت کنند که متضمن تلاش حساب‌شده به‌منظور حفظ صلح است. قدرت‌های بزرگ، عمل بر اساس هنجارهای مشترک را به‌عنوان جنبه‌ای از موازنه داخلی مورد توجه قرار می‌دهند، اگرچه در همان حال می‌توانند موازنه خارجی خصمانه ایجاد نمایند. قدرت‌های بزرگ حامی استمرار و تداوم ساختار نظام بین‌الملل هستند، لذا ضمن پذیرش موازنه شراکتی خواهان بازگشت به ساختار قطبیت گذشته نیستند. بدین‌سان باتوجه به شرایط فعلی، ساختار دوچندقطبی را بدلیل توانایی در مدیریت سازنده امور بین‌المللی مناسب می‌دانند. مدیریت مشترک از یک موازنه شراکتی نشان دارد.

نظم جدید با منافع ایالات‌متحده منطبق است. منطق نهفته در استدلال و کنش‌های ایالات‌متحده نیز حاکی از امکان ظهور نوعی موازنه قدرت شراکتی است. ایالات‌متحده در ساختار جدید ایمن‌تر از جهان تک-قطبی خواهد بود، لذا با شکل‌دهی به نظم دوچندقطبی، فشارهای ساختاری را علیه خود تعدیل خواهد نمود. در این ساختار از یک‌سو امکان کاهش تعهدات و هزینه‌ها برای ایالات‌متحده وجود دارد، از سوی دیگر سایر بازیگران ملزم به پذیرش تعهدات و هزینه‌های برقراری موازنه جهت مدیریت مشترک می-شوند. این کاهش هزینه‌ها، ایالات‌متحده را قادر خواهد نمود برنامه‌های داخلی گسترده‌ای را بر مبنای

منافع امریکا اجرا نماید. در این مدل از موازنه، ایالات‌متحده ترجیح می‌دهد نقش موازنه‌کننده کرانه‌ای یا دولت توازن‌بخش را ایفا نماید. در مجموع، ایالات‌متحده با ایجاد موازنه‌های درهم‌تنیده در مدل موازنه مشارکتی، تلاش می‌کند ضمن همراه کردن سایر قدرت‌ها در مدیریت مشترک امور بین‌المللی و الزام آنها به پذیرش هزینه‌ها و تعهدات، جایگاه و برتری خود را در ساختار بین‌الملل(به‌خصوص حوزه‌های استراتژیک) حفظ نماید.

در سطح جهانی اگرچه رقابت آمریکا و چین به‌مثابه پیامد اجتناب‌ناپذیر ساختار نظام بین‌الملل نشانگر مدل خصمانه موازنه است، اما آنها مدل مشارکتی را ترجیح می‌دهند. در رقابت امریکا و چین، تلاش‌های هر طرف در سطوح و حوزه‌های مختلف معادل یک فرم جدید موازنه است. چین در تلاش است بدون جنگ و بدون تغییر سیستم به اوج نظام بین‌الملل برسد. اگرچه امکان درگیری نظامی محدود امکانپذیر است، اما به‌نظر می‌رسد چین تمایلی برای به چالش کشیدن نظم موجود ندارد، بلکه در تلاش است با اصلاح جایگاه خود منافع بیشتری را کسب کند. از این‌رو آنها هژمونی منطقه‌ای در آسیا را ترجیح می‌دهند. بر اساس استدلال واقع‌گرایان ساختاری که در پاسخ به یک تهدید هژمونیک، حتماً اقدامی جهت تعادل سیستم شکل می‌گیرد؛ ظهور هژمونی چین در منطقه، باعث واکنش بازیگران منطقه از جمله ژاپن و هند خواهد شد. البته با توجه به عدم توانایی آنها در پیگیری موازنه خصمانه در برابر چین به سیاست ترکیبی توازن غیرمستقیم/ نیمه سخت روی آورده‌اند. در مجموع چین بر اساس تصویر مجموعه‌ای از ترازوها، موازنه سیال را مدنظر قرار داده است. بدین‌سان در سطح جهانی به مدل مشارکتی و در سطح منطقه‌ای بیشتر به مدل خصمانه نگاه می‌کند. این الگو با سیاست‌های کلان چین همخوانی دارد. اروپا اساساً درصدد شکل‌دهی به مدل شراکتی موازنه است که یادآور تصویر طاق در موازنه کلاسیک است. لذا بر مدیریت مشترک و سازنده امور جهانی تاکید دارد؛ اگرچه بطور همزمان در بُعد منطقه‌ای و در تقابل با روسیه، از مدل خصمانه موازنه پیروی می‌کند. در ارتباط با امریکا، اروپا درصدد پیگیری اشکالی از توازن نرم درون ائتلافی در برابر قدرت مسلط آمریکا، به‌ویژه در حوزه قواعد و نهادهاست.

روسیه را باید نمونه کلاسیک یک قدرت ناراضی از نظم موجود دانست. واکنش مسکو به گسترش ناتو را می‌توان تلاشی برای بازتعریف موازنه منطقه‌ای در چارچوب فشارهای ساختاری دانست. اما در مجموع روسیه در حوزه‌ها و سطوح مختلف ترکیبی از موازنه‌ها را مدنظر دارد. بدین‌ترتیب ترجیح می‌دهد در رابطه با چین از مدل مشارکتی، در رابطه با اروپا مدل خصمانه، و در رابطه با ایالات‌متحده

موازنه‌ای سیال شکل دهد. به‌نظر می‌رسد رفتار قدرت‌های بزرگ در سطوح و حوزه‌های مختلف را می‌توان با آراء والتز، والت و میرشایمر و همچنین موازنه نرم توضیح داد. اما در مجموع آنها از یک مدل ترکیبی و سیال در سطوح و حوزه‌های مختلف استفاده می‌کنند. این شکل از موازنه با تصویر مجموعه ترازوها با ساختار جدید دوچندقطبی همخوان و منطبق است.

۶. سطح منطقه‌ای: توازن تهدید و غلبه موازنه خصمانه

در سطح منطقه‌ای، منطق توازن قدرت به‌شکلی پیچیده‌تر عمل می‌کند. در برخی مناطق، سیاستهای مشارکتی امکان‌پذیر نخواهد بود، لذا مدل خصمانه مطلوبیت بیشتری دارد. برخلاف سطح جهانی، در این سطح از یک‌سو میل به هژمونی و از سوی دیگر ادراک تهدید نقش برجسته‌تری در شکل‌دهی به موازنه‌ها دارند. لذا قدرت‌های منطقه‌ای با ایجاد موازنه‌های داخلی و خارجی می‌توانند ضمن تامین امنیت خود، به تداوم نظم جهانی کمک کنند. لذا میان نظم جهانی، موازنه منطقه‌ای و بقای این کشورها، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. با توجه به توانایی‌های محدود این دولت‌ها، قدرت‌های منطقه‌ای ترکیبی از موازنه سخت و نرم را بر مبنای مدل خصمانه استعاره مدنظر قرار می‌دهند.

خاورمیانه نمونه بارز یک نظام منطقه‌ای فاقد هژمون تثبیت‌شده است که در آن قدرت‌های منطقه درحال موازنه‌سازی متقابل‌اند. روابط این کشورها را می‌توان در چارچوب توازن تهدید تحلیل کرد که هرکدام دیگری را تهدیدی وجودی تلقی کرده و راهبردهای خود را نه بر اساس برابری قدرت، بلکه بر اساس ماهیت تهدید طراحی می‌کنند. در این میان برخی از این کشورها مانند ترکیه و کره جنوبی، تلاش می‌کنند به‌عنوان یک قدرت منطقه‌ایِ موازنه‌گر عمل کنند. هدف اصلی آن‌ها افزایش استقلال راهبردی است. لذا تلاش می‌کنند همزمان با پیگیری مدل خصمانه موازنه، مدل مشارکتی را نیز جهت مدیریت سازنده امور در مناطق خود مورد توجه قرار دهند.

نتیجه گیری

در این پژوهش تلاش شد تا با بررسی تحولات استعاره توازن قدرت در پارادایم واقع‌گرایی، قدرت تبیینی و توانایی آن در ارتباط با فهم و تحلیل نظام بین‌الملل پساجنگ سرد مورد بررسی و سنجش قرار گیرد. در این پژوهش موازنه قدرت اساساً به‌مثابه یک استعاره مورد بررسی قرار گرفت. بدین‌سان اکنون در پاسخ به مسئله اساسی این نوشتار می‌توان گفت که نظر به تحول منبع و هدف استعاره توازن قدرت و نیز باتوجه به همراهی و انعطاف استعاره با تحولات مادی و معنایی و شرایط متغیر، می‌توان نظام

بین‌الملل پساجنگ سرد را براساس تصویر مجوعه ترازوها و مدل شراکتی موازنه مورد تبیین و تحلیل قرار داد. نظر به مباحث گفته شده، موازنه قدرت پیامد ناخواسته تلاش کشورها برای بقا در یک نظام بین‌الملل آنارشیک است که دائماً با اقدامات عقلایی ولی ناهماهنگ دولت‌ها بازتولید می‌شود. به دیگر سخن، موازنه متضمن این استدلال ساختاری است که قدرت ویژگی اصلی سیاست بین‌الملل، و محصول نظامی است که دولت‌های مستقل بخشی از آن هستند. با بررسی نظریات واقع‌گرایان، به‌نظر می‌رسد آن‌ها غالباً اسطوره موازنه قدرت با معنای الزام در رسیدن به تعادل بر مبنای مدل خصمانه را مدنظر داشته‌اند. بدین‌سان واقع‌گرایان، استعاره موازنه را با روایت‌های ایدئولوژیک مبتنی بر باورهای عمیق درباره ماهیت واقعیت پیوند داده‌اند. درحالیکه مدل جایگزینی وجود دارد که دیدگاهی شراکتی درباره موازنه قدرت دارد و می‌تواند منافع اغلب بازیگران را تامین نماید. این دیدگاه با شرایط فعلی و نظم موجود همخوانی دارد. باتوجه به اهمیت یافتن موضوعات جدید اقتصادی، فناوری و شبکه‌ای، توازن قدرت بصورت یک بازی پیچیده رقابتی تعریف می‌شود که می‌تواند بصورت موازنه‌های متعدد درهم-تنیده در سطوح مختلف ایجاد گردد. بدین‌ترتیب، بر اساس رویکرد این پژوهش، چنانچه مفهوم توازن قدرت به‌مثابه یک استعاره مورد بررسی قرار گیرد، همچنان توانایی تحلیل و تبیین مسائل جهانی را دارد. جهت نیل به این منظور، نیاز است موازنه را بر مبنای مدل شراکتی در ساختار جدید بررسی نماییم. از این‌رو در ساختار جدید، بر مبنای مدل موازنه سیال و تصویر مجموعه ترازوها می‌توانیم موازنه‌های متعدد درهم‌تنیده نظامی، سیاسی، اقتصادی و فناوری را در سطوح و حوزه‌های مختلف تبیین نماییم. تصویر مجموعه ترازوها به‌مثابه منبع استعاره درصدد بازنگری در معنای موازنه قدرت است که پیامد آن گذار از مدل خصمانه به مدل مشارکتی بر مبنای راهبرد ترکیبی است. در این راستا اندیشیدن به قدرت در قالب‌های جدید موازنه، برداشت‌های جاافتاده به قدرت را تغییر می‌دهد. بعبارت دیگر، تغییر در منبع استعاره، هدف استعاره را تغییر داده است. لذا موازنه قدرت دیگر پیامد جنگ نیست، بلکه بیشتر پیامد همکاری است. براین اساس می‌توان کنش بازیگران را در سطوح جهانی و منطقه‌ای بر مبنای انواع موازنه‌ها فهم کرد. در این چارچوب اگرچه هنوز هیچ کشوری توانایی برقراری توازن کامل با ایالات-متحده را ندارد، اما کشورها در سطوح مختلف درصدد ایجاد انواعی از موازنه‌های سیال و ترکیبی با هدف تقلیل توانایی‌های هژمون هستند. لذا رقابت قدرتهای بزرگ در سطح جهانی، و قدرت‌های میانی در سطح منطقه‌ای باتوجه به ترکیب مدل‌های خصمانه و مشارکتی قابل فهم خواهد بود. در این ساختار، البته کنش‌های ایالات‌متحده تعیین‌کننده مسیر گذار و تثبیت نظم جدید است. به‌نظر می‌رسد ایالات‌متحده

دیگر نه توان و نه تمایل لازم برای پرداخت هزینه‌های فراگیر را ندارد. این تغییر، نه یک انتخاب هنجاری، بلکه واکنشی عقلانی به فشارهای ساختاری ناشی از توزیع جدید قدرت از یک‌سو؛ و اعمال فشار برای پرداخت هزینه‌های نظم‌بین‌المللی از سوی سایر قدرت‌های بزرگ از سوی دیگر است. بدین‌سان می‌توان انتظار داشت که بعنوان یکی از مسیرهای محتمل تحول نظم بین‌المللی، امریکا در پی مدیریت رقابت با چین در چارچوب یک موازنه بزرگ، کنترل‌شده و همکارانه باشد؛ نظمی که در آن ثبات نسبی نه از رهگذر رهبری هژمونیک پر هزینه، بلکه از طریق موازنه‌های مشارکتی در سطوح مختلف حاصل می‌شود. در این چارچوب، راهبرد بهینه ایجاد یک موازنه بزرگ و کنترل شده در برابر چین است که ستون فقرات نظم دوچندقطبی آینده را تشکیل می‌دهد.

نشانه‌های اولیه این راهبرد را می‌توان در سیاست‌های دوره ترامپ مشاهده کرد. خروج از برخی نهادها و ترتیبات بین‌المللی را می‌توان نه صرفاً عقب‌نشینی، بلکه بازتعریف موازنه از طریق کاهش تعهدات هژمونیک دانست. خلأهای ایجادشده، اگرچه فرصت‌هایی برای گسترش نفوذ چین فراهم می‌کنند، اما هم‌زمان چین را ناگزیر به پرداخت هزینه‌های نهادی، اقتصادی و سیاسی مدیریت امور جهانی می‌سازند. نشانه‌های این بازتنظیم را به‌ویژه در دوره دوم ریاست‌جمهوری ترامپ، از ۲۰۲۵ به بعد، می‌توان مشاهده کرد. خروج از توافق پاریس و سازمان جهانی بهداشت در آغاز دوره دوم و تصمیم ژانویه ۲۰۲۶ برای خروج از ده‌ها نهاد بین‌المللی، همراه با فشار بر متحدان اروپایی و شرکای خاورمیانه‌ای برای پذیرش سهم بیشتری از هزینه‌های امنیتی، نشان‌دهنده کاهش بخشی از تعهدات پرهزینه رهبری آمریکا است. هم‌زمان، تشدید تعرفه‌ها، محدودیت‌های فناورانه و فشارهای ژئواکونومیک علیه چین بیانگر آن است که این عقب‌نشینی، انزواگرایی مطلق نیست؛ بلکه نوعی بازتنظیم راهبردی است که در آن آمریکا می‌کوشد هزینه‌های حفظ نظم را کاهش داده و منابع خود را بر رقابت با چین متمرکز کند. از این منظر، سیاست ترامپ را می‌توان نه صرفاً «عقب‌نشینی هژمونیک»، بلکه گذار از رهبری فراگیر به موازنه‌سازی گزینشی و مدیریت‌شده دانست.

در سطح پایین‌تر و همزمان با این راهبرد، ایالات‌متحده از وجود تعدادی موازنه‌های منطقه‌ای حمایت می‌کند. موازنه‌های منطقه‌ای تابع موازنه قدرت جهانی هستند. ایالات‌متحده با تشویق موازنه‌های منطقه‌ای و واگذاری مسئولیت امنیتی به قدرت‌های محلی، در حال شکل‌دهی به لایه‌های چندقطبی نظم آینده است. اروپا، شرق آسیا و خاورمیانه هر یک شاهد موازنه‌های منطقه‌ای‌اند که در سایه رقابت کلان آمریکا–چین عمل می‌کنند. این الگو نشان می‌دهد که نظم آینده نه متمرکز، بلکه "لایه‌مند، ترکیبی و سیال" است.

در این راستا، و باتوجه به تحولات جهانی و منطقه‌ای، کشورهایی مانند ایران می‌توانند کنش‌های مختلفی را در راستای منافع خود پیگیری نمایند؛ لذا ج.ا.ایران می‌تواند با بهره‌گیری از تصویر مجموعه ترازوها در قالب مدل مشارکتی موازنه منافع بیشتری را تامین نماید. البته این موضوع می‌تواند در پژوهش‌های آتی مورد بررسی قرار گیرد.

References

Ahmadi, A., & Zare, M. (2011). An analysis of U.S.-China relations in light of balance of power theory. Rahbord-e Siasatgozari Quarterly, 2(4), 83–103. (In Persian)

Andersen, M. S. (2025). Anarchy is what the balance of power made of it: Two core concepts and the public/private distinction in international relations. International Studies Quarterly, 69(3), Article sqaf064. https://doi.org/10.1093/isq/sqaf064

Brooks, S. G., & Wohlforth, W. C. (2002). American primacy in perspective. Foreign Affairs, 81(4), 20–33.

Fry, G., & O'Hagan, J. (2011). Contending images of world politics (A. Tayeb, Trans.). Ney Publishing. (In Persian)

Ghorbani SheikhNeshin, A. (2011), The Language of metaphor in the discourse of international politics, Journal of International Relations Research, 1(2), 9-32. (In Persian)

Giri, N. (2021). Balance of power theory in present international system. Tribhuvan University.

Guzzini, S. (2002). Realism in international relations and international political economy: The continuing story of a death foretold. Routledge.

Hyun, J. (2025). Bringing technology into the balance of power politics: 'Network balancing' between the United States and China. Cambridge Review of International Affairs, 38(1), 22–47. https://doi.org/10.1080/09557571.2024.2401612

Ikenberry, G. J. (2024). Three worlds: The West, East and South and the competition to shape global order. International Affairs, 100(1), 121–138.

Lind, J. (2024). Back to bipolarity: How China's rise transformed the balance of power. International Security, 49(2), 7–55. https://doi.org/10.1162/isec_a_00494

Little, R. (2007). The balance of power in international relations: Metaphors, myths and models. Cambridge University Press.

Mearsheimer, J. J. (2018). The great delusion: Liberal dreams and international realities. Yale University Press.

Mir-Torabbi, S., & Ali-Tabar Firoozjaei, M. B. (2016). Russia's security strategy during 2005–2015: From soft balancing to hard balancing. International Political Research Quarterly, (29), 31–62. (In Persian)

Morgenthau, H. J. (1973). Politics among nations: The struggle for power and peace (5th ed.). Alfred A. Knopf.

Mosallanejad, A. (2011). Analysis of Iran's balance of power policy from realist and neorealist approaches. International Relations Research Quarterly, 1(1), 131–158. (In Persian)
Mohseni-Gardkoohi, F., Shirkavand, V., & Goodarzinejad, A. (2020). Analysis of conceptual metaphors of power and semantic clusters related to the Shahnameh. Specialized Monthly of Stylistics of Persian Poetry and Prose, 13(57), 201–223. (In Persian)
Müller, T., & Albert, M. (2021). Whose balance? A constructivist approach to balance of power politics. European Journal of International Security, 6(1), 109–128. https://doi.org/10.1017/eis.2020.19
Mylonas, H. (2025). Balance of power, system polarity and irredentism. Journal of Global Security Studies, 10(1), 124–147.
Parand, M. (2025). The functions and theoretical components of realism in action and reaction and its role in international politics. Paper presented at the 15th International Conference on Political Science, International Relations, and Transformation, Tehran, Iran. (In Persian)
Pop, A., & Brinza, A. (2017). Power transition and balance of power: Comprehending the power dynamics of the 21st century. Public Administration & Regional Studies, 10(1), 58–70.
Salami, M., & Heydarpour, M. (2024). Examining the consequences of the transformation of the concept of security for China's foreign policy strategy toward the Islamic Republic of Iran. International Relations Studies Quarterly, (65), 88–112. (In Persian)
Schweller, R. L. (2016). The balance of power in world politics. In W. R. Thompson (Ed.), Oxford Research Encyclopedia of Politics. Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190228637.013.119
Shojayi, A. R. (2025). A critique of the foreign policy of the Islamic Republic of Iran from the perspective of neoclassical realism. International Relations Research, 15(1), 7–30. (In Persian)
Simbar, R., Ghorbani, V., & Moradi Afrapali, E. (2013). Great powers and Korean unification. Foreign Relations Quarterly, 5(2), 161–188. (In Persian)
Walt, S. M. (1987). The origins of alliances. Cornell University Press.
Walt, S. M. (2009). Alliances in a unipolar world. World Politics, 61(1), 86–120.
Waltz, K. N. (1979). Theory of international politics. McGraw-Hill.
Waltz, K. N. (2000). Structural realism after the Cold War. International Security, 25(1), 5–41.
Wight, M. (1978). Power politics (H. Bull & C. Holbraad, Eds.). Leicester University Press.
The White House. (n.d.). American security in the 21st century (2002). https://www.whitehouse.gov/nsc/nss.html